

Зміст

1. Фондовий ринок: світ і Україна	2
2. Результати діяльності інститутів спільного інвестування	6
2.1. Кількість КУА та ІСІ	6
2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ	8
2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ	9
2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ	12
2.5. Інвестори ІСІ	13
2.6. Структура активів ІСІ	16
2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування	19
3. Результати діяльності ринку управління активами НПФ	20
4. Результати діяльності ринку управління активами страхових компаній	24
5. Резюме	25

1. Фондовий ринок: світ і Україна

Початок 2018 року для **провідних фондових ринків світу** був жвавим і оптимістичним, а проте 1-й квартал врешті виявився періодом турбулентності: на тлі геополітичних протистоянь і нової загрози масштабних торговельних війн між країнами із найбільшими ринками, майже усі ключові індекси акцій продемонстрували підвищену волатильність і завершили перші три місяці року на понижених рівнях. Особливо тривожними для глобальних інвесторів були лютий і березень.

Початок лютого позначився обвалом індексів, особливо у ЄС, після того як 27 країн блоку вирішили відхилити пропозицію Великобританії включити її фінансовий сектор в угоду про вільну торгівлю з ЄС після Brexit'у. Одним із наслідків цього стане втрата британськими інвестиційними фондами і компаніями з управління активами статусу «європейських» і доступу до Єдиного ринку ЄС. Це поставило під загрозу найприбутковішу галузь країни, найбільш залежну від зв'язків із блоком.

Посилювало негативні очікування інвесторів на провідних ринках у цей час також зростання інфляції у США.

Березень приніс загострення відносин між США та їх головними торговельними партнерами на тлі ініціатив адміністрації президента Трампа щодо протекціонізму власного ринку. Це викликало хвилю обурення та призвело до підготовки відповідних заходів, зокрема торговельних обмежень, у відповідь з боку Китаю та ЄС.

За наслідками кварталу, усі ключові ринки ЄС та світу понизилися. Найбільше ж постраждали у січні-березні акції у *Великобританії*, що втратили 8.2%.

Ключові індикатори ринків у *Франції* та *Німеччині* опустилися на 2.7% та 6.4%, причому німецький індекс зафіксував річні втрати на рівні 1.8%.

У *США* головні індикатори ринку показали за 1-й квартал -1.2-2.5%. За рік, станом на кінець березня 2018, вони піднялися на 11.8-16.6%.

Японські акції, після бурхливого росту на внутрішньополітичних новинах наприкінці минулого року, за перші три місяці 2018-го впали на 7.1%. Їхній річний показник, проте, залишався на рівні американських (+11.9%, рис. 1).

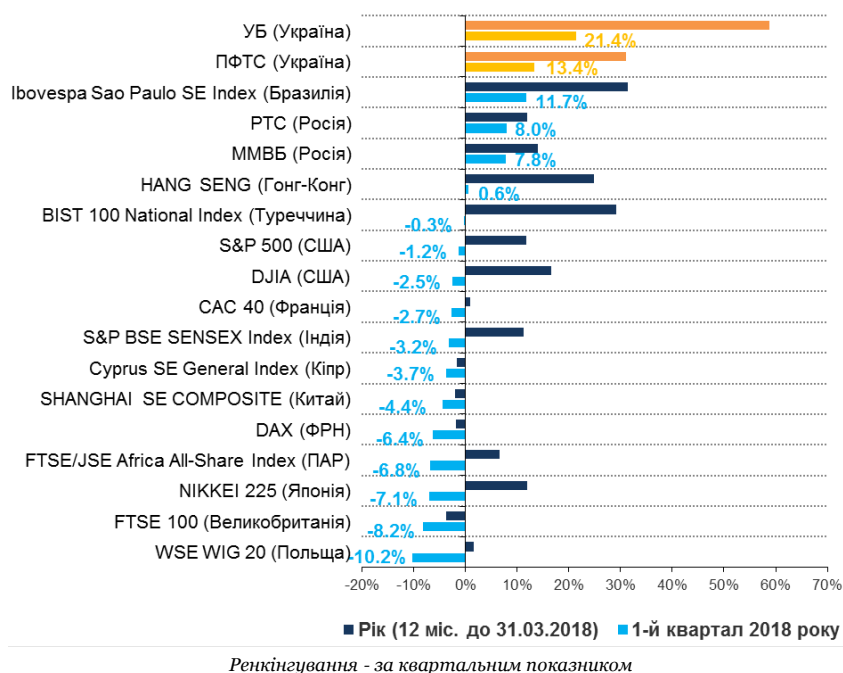

Рис. 1. Динаміка фондових індексів світу в 1-му кв. 2018 р. *

* За даними бірж та агентства Bloomberg.

З початку 2018 року набрала чинності низка законодавчих актів ЄС, що регулюють фінансові

ринки, зокрема Директива 2014/65/ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFID II), Регламент ЄС

600/2014 про ринки фінансових інструментів (MIFIR) та акти і технічні стандарти, пов'язані з ними, а також Регламент ЄС 1286/2014 про ключові інформаційні документи для пакетних роздрібних та страхових інвестиційних продуктів (PRIIPs KID). Вони суттєво змінили правила гри і підвищили вимоги до професійних гравців на європейських фінансових ринках, посиливши як адміністративний, так і фінансовий тиск на них. Зважаючи на це, а також на серйозні зауваження учасників ринку до якості нового регулювання і його застосовності, ефективність цих змін для захисту інтересів інвесторів – перш за все роздрібних – ще належить перевірити на практиці.

У цей час регулювання **ринків, що розвиваються**, не зазнало суттєвих змін. Серед ключових із них, *китайський* у 1-му кварталі 2018 року просів удруге поспіль – на 4.4% за індексом Шанхайської біржі. На річному проміжку акції «континентального» Китаю втратили у вартості 1.9%.

Туреччина, де акції втратили у січні-березні 2018 року 0.3%, поступилися лідерством серед країн БРІКС *Бразилії*, де провідний індикатор акцій зріс на 11.7%. А найбільші втрати у цьому блоці ринків, окрім китайських, мали акції у *ПАР* – -6.8%.

Польський ключовий індикатор у січні-березні 2018 року був аутсайдером із -10.2%, хоча річний результат він зберіг позитивним (+1.6%).

Російські акції були серед лідерів зростання за результатами 1-го кварталу (близько +8% обидва основні індекси) – цьому сприяло підвищення цін на енергоносії у цей час. За рік вони тримали позитивну доходність (+12-14%).

Український фондовий ринок у 1-му кварталі 2018 року зростав 5-й квартал поспіль, хоча довгостроковий позитивний тренд тримався ще із 2-го кварталу 2016 року.

Оптимізм, що переважав на українському ринку у січні-березні, окрім глобального пошуку інвесторами більш доходних активів, що привертало їхню увагу до молодих і ризикових ринків, підкріплювався деякими успіхами у реформуванні фінансового сектору у вигляді прийняття (чи проходження перших етапів) окремих важливих законопроектів у парламенті, запропонованих чи підтриманих як регуляторами, так і учасниками фінансового сектору України.

У 1-му кварталі 2018 року набрав чинності Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих

актів України щодо спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій емітентами цінних паперів» № 2210-VIII. Серед іншого, він вніс зміни у вимоги до структури активів інвестиційних та пенсійних фондів. А Закон № 2164-VIII, яким удосконалено деякі положення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», скасував вимогу публікації (друку) фінансової звітності та запровадив термін «підприємства суспільного інтересу» (обидва Закони чинні з січня 2018 року)¹.

На початку лютого Президент підписав Закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII, прийнятий ще у грудні 2017, чим ввів його у дію, який набере чинності у жовтні (а щодо санкцій – у січні 2019 року).

Відчутний вплив на багато компаній на ринку справить і новий Закон «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю» № 2275-VIII. Його було прийнято у ході транспонування підприємницького права ЄС (зокрема, Другої Директиви Ради та іншого законодавства ЄС) у лютому, але більшість його положень набере чинності у червні 2018 року (щодо успадкованих часток розміром менше 50% – через рік після цього). Закон посилює роль статуту у визначенні відносин між співвласниками бізнесу, вводить нові норми щодо корпоративного управління і, серед іншого, знімає обмеження щодо кількості учасників ТОВ.

Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій» № 6141, який готував Національний депозитарій, за погодженням із НКЦПФР та НБУ, запровадив інститут номінального утримувача, що має сприяти реалізації можливостей для іноземних портфельних інвесторів вкладати кошти в українські активи через місцевий фондовий ринок. Його було прийнято у 1-му читанні у лютому 2018 року (надалі прийнято у 2-му читанні та в цілому і направлено на підпис Президенту – у травні).

Верховна Рада також підтримала створення і ведення кредитного реєстру НБУ за законопроектом № 7114-д «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення та ведення Кредитного реєстру Національного банку України та вдосконалення процесів управління кредитними ризиками банків», прийнятим на початку лютого. Як вважає НБУ, кредитний реєстр має стати додатковим

¹ Більше про ці Закони – в Аналітичному огляді результатів діяльності ринку управління активами за 4 квартал та 2017 рік.

дієвим інструментом банківського нагляду для зменшення рівня кредитного ризику, забезпечення безпеки банківських операцій, захисту інтересів вкладників та інших кредиторів банків, а, отже, підвищення стабільності банківської системи в цілому та відновлення кредитування.

У березні у Верховній Раді було зареєстровано законопроект НБУ «Про валюту» за № 8152, покликаний модернізувати умови функціонування валютного ринку до сучасних реалій та підготувати Україну до повної лібералізації її валютного ринку та переходу до вільного руху капіталу протягом наступних років. Протягом березня проект активно обговорювався у профільному Комітеті парламенту і був прийнятий у 1-му читанні вже у травні.

Серед ключових законопроектів, що були подані до парламенту або перебували на попередніх стадіях підготовки протягом 1-го кварталу 2018 року і залишалися актуальними й очікуваними ринком були: проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування» № 6677, зареєстрований у парламенті ще у липні 2017 року та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал», що досі обговорюється громадськістю та бізнес-організаціями і поки не винесений на розгляд Верховної Ради, хоча був погоджений із урядом так само ще у липні минулого року, але пізніше Міністерство фінансів вирішило, що запровадження податку на виведений капітал не відповідає законодавству ЄС.

Ще наприкінці 2017 року НКЦПФР затвердила зміни у регулюванні діяльності фондових бірж, що вступили у дію вже у 2018 році та, за очікуваннями, мають забезпечити деяке збільшення можливостей для розширення індексів та лістингу (реєстрів) бірж, хоча фінансові пороги залишилися ще зависокими для українського ринку (і значно вищими за мінімальні вимоги відповідного законодавства ЄС). Серед позитивних новацій – «автоматичний» допуск цінних паперів іноземних емітентів до торгівлі на українських біржах, за ініціативою біржі та відповідно до угоди між нею й таким емітентом, що торгується на провідних біржах світу або будь-якій біржі країни-члена ЄС.

У цей час НКЦБФР також презентувала свою нову концепцію пенсійної реформи, відмінну від

запропонованої народними депутатами та учасниками ринку у законопроекті № 6677, зареєстрованому в парламенті ще у липні 2017 року.

Водночас, *макроекономічні умови* та геополітичне середовище давали інвесторам у локальний ринок змішані сигнали упродовж 1-го кварталу 2018 року.

У січні Національний банк України підвищив облікову ставку до 16% річних. У цей час МВФ та інші донори, у тому числі ЄС, затримали надання Україні чергових траншів макрофінансової допомоги (2 млрд. дол. США та 600 млн. євро відповідно), зокрема, через невиконання нею умов щодо прийняття антикорупційного законодавства. Це посилює ризики фінансової стабільності та інфляційні очікування, на які НБУ посилався, підвищуючи свою базову ставку на початку березня – аж до 17%, якою вона й лишалася надалі². До того ж, міжнародні резерви України дещо опустилися з пікового за 4 роки рівня на початку 2018 року (18.8 млрд дол. США) до 18.4 млрд дол. США у лютому – показника, достатнього для забезпечення поточної фінансової стабільності в Україні, але сформованого переважно за рахунок коштів міжнародних кредиторів.

Це відбулося також на тлі значного підвищення номінальної заробітної плати та прожиткового мінімуму з початку 2018 року. Водночас, Україна також посіла третє місце в ТОП-10 країн, в яких цього року прогнозується найбільше зростання реальних зарплат, за даними однієї з консалтингових компаній.

Незначні корекції на фондовому ринку протягом кварталу відбулися у середині січня – після оголошення МВФ відтермінування траншу для України, а також у першій декаді лютого та в середині березня.

За результатами 1-го кварталу 2018 року *ключовий індикатор біржового ринку – індекс українських акцій Української біржі (УБ) зріс на 21.4%* (після +15.0% у 4-му кварталі 2017-го) і, таким чином, став лідером зростання серед фондових індексів світу за цей період. Річний приріст, проте, у березні 2018 року сповільнився до 58.8% (із 71.3% у грудні 2017-го). *Індекс ПФТС* прискорився у перші місяці 2018 року ще активніше – за квартал додав **13.4%** (після +7.3%).

Склад індексного кошика індексу УБ змінився тільки наприкінці кварталу: в березні поповнився акціями енергетичного підприємства ПАТ

² Принаймні до 31 травня 2018 року, на час підготовки цього Огляду.

«Турбоатом» та врешті включав 6 акцій (4 енергетичних підприємства, одне – машинобудівне та один банк). Кошик індексу ПФТС, який іще у 4-му кварталі скоротився на дві акції (енергетичних компаній) і на початку 2018 року мав уже 7 складових (усі 5 складових індексу УБ, а також по одній – машинобудівній та телекомунікаційній), до кінця 1-го кварталу залишався незмінним.

Біржовий фондовий ринок України у 1-му кварталі 2018 року повернувся до скорочення, хоча обсяг торгів продовжував зростати – за рахунок державних облігацій (ОВДП). Активізація торгів наприкінці 2017 року та збільшення – за рахунок ОВДП – кількості цінних паперів у біржових списках (+1.9%) виявилися тимчасовими: у січні-березні 2018 року зведений біржовий список усіх діючих 4-х бірж скоротився на 24.3% (за рік – майже удвічі).

При цьому динаміка лістингу (1-й та 2-й рівні біржових списків), після розширення у 4-му кварталі 2017 року майже на 20% (за рахунок ОВДП), у 1-му кварталі 2018-го була помірковано негативною (-1.1%). Через дуже малу кількість «лістингових» корпоративних облігацій (11 на кінець березня), їхня кількість впала відносно суттєво – на понад 8%. Кількість ОВДП, що складала 94% всього лістингу у березні, за квартал зменшилася лише на одну (-0.3%), а за рік – зросла на 18.3%.

Сукупний кварталний обсяг торгів на усіх біржах у 1-му кварталі 2018 року зріс на

14.7% (після +22% у 4-му кварталі 2017 року) і становив **67.3 млрд. грн.** При цьому понад 93% загального обсягу припадали на угоди з ОВДП, відповідно, саме їхнє збільшення на 17.8% за цей квартал (після +27.9% у попередньому) визначило напрямок динаміки обсягу ринку. Відносно стрімкіше зросли лише торги *інвестиційними сертифікатами* (+94.2%, після +35.3%), але це зумовлено лише дуже низькою базою порівняння.

Водночас, обсяг угод із *акціями* у 1-му кварталі 2018 року знову впав, хоч і значно менше, ніж наприкінці 2017 року (-11.3%, після -82.2%). Торговля *корпоративними облігаціями* повністю втратила темп – скоротилися на 0.2%, після зростання на 29.4%.

Торги *деривативами*, після бурхливого росту у 2017 році, коли лише за 4-й квартал вони збільшилися 143%, за перші три місяці 2018-го впали більш ніж на третину (-35%).

У річному вимірі обсяг торгів на фондових біржах України **зріс на 14.5%** за наслідками 1-го кварталу 2018 року (у 4-му кварталі 2017-го було падіння на 14.1%). Двигуном росту вкотре було збільшення торгів ОВДП (+10.2%), хоча торгівля усіма іншими основними інструментами на біржах також зросла на цьому проміжку, зокрема *акціями* – на третину, *корпоративними облігаціями* та *інвестиційними сертифікатами* – відповідно, майже у 4 та 8 разів, *деривативами* – майже удвічі, але в усіх випадках – переважно через низьку базу порівняння (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка біржового фондового ринку України у 1-му кв. 2018 р.

Показник / Дата	31.03.2017 (1-й кв. 2017)	31.12.2017 (4-й кв. 2017)	31.03.2018 (1-й кв. 2018)	Зміна за 1-й кв. 2018	Зміна за рік у 1 кв. 2018
Кількість цінних паперів (ЦП) у списках фондових бірж, у т. ч.:	1459	982	743	-24.3%	-49.1%
Кількість ЦП у реєстрах (лістингу) фондових бірж, у т. ч.:	313	355	351	-1.1%	12.1%
ОВДП	279	331	330	-0.3%	18.3%
акцій*	6	6	6	0.0%	0.0%
облігацій підприємств	22	12	11	-8.3%	-50.0%
муніципальних облігацій	0	0	0	x	x
деPOSITНИХ сертифікатів НБУ	0	0	0	x	x
Обсяг торгів на фондових біржах (загальний), млн. грн., у т. ч.:	58 711.9	58 610.3	67 252.8	14.7%	14.5%
ОВДП	56 900.3	53 224.2	62 706.3	17.8%	10.2%
акціями	425.1	637.8	565.8	-11.3%	33.1%
облігаціями підприємств	641.0	2 505.5	2 499.5	-0.2%	289.9%
муніципальними облігаціями	0.0	0.0	0.0	x	x
деPOSITНИМИ сертифікатами НБУ	0.0	0.0	0.0	x	x
інВЕСТИЦІЙНИМИ сертифікатами	5.4	18.8	36.5	94.2%	582.4%
деривативами (без держ. деривативів)	740.2	2 224.0	1 444.7	-35.0%	95.2%

Джерела: дані щодо цінних паперів у списках фондових бірж та щодо обсягів торгів - НКЦПФР, фондові біржі; розрахунки - УАІБ.

* З урахуванням депозитарних розписок MHP S.A., які перебували у 2-му рівні лістингу. Без урахування акцій КІФ та інвестиційних сертифікатів (станом на 31.03.2018 їх було 4 у 2-му рівні лістингу - акції трьох КІФ та ІС одного ПІФ).

2. Результати діяльності інститутів спільного інвестування

2.1. Кількість КУА та ІСІ

У 1-му кварталі 2018 року кількість компаній з управління активами не змінилася – 296 (рис. 2). Тим не менше, протягом січня-березня продовжували виходити на ринок нові компанії, одночасно із закриттям існуючих.

За даними УАІБ, упродовж кварталу ліцензії отримали дві компанії.

Також було зареєстровано 16 нових ІСІ (після 35-ти у 4-му кварталі 2017 року) – усі венчурні, 14 із яких – корпоративні (КІФ), решта – пайові (ПІФ). З урахуванням фондів, які закрилися протягом

кварталу, станом на 31.03.2018 загальна кількість зареєстрованих ІСІ збільшилася на 0.7%, до 1713.

Кількість ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих), зростала другий квартал поспіль – до 1166 (+0.4%).

Таким чином, збільшення концентрації на ринку управління активами ІСІ тривало, а загалом 284 КУА мали в управлінні від одного до 30-ти фондів, а понад 99% від усіх таких КУА управляли принаймні одним венчурним (як і наприкінці 2017 року).

Рис. 2. Динаміка кількості КУА та ІСІ у 1-му кв. 2017-2018 рр.

Із 21-го нового сформованого протягом кварталу венчурного фонду, 11 були КІФ, тобто вони досягли нормативу мінімального обсягу активів одночасно із реєстрацією в ЄДРІСІ, решта 10 – ПІФ.

У 1-му кварталі 2018 року було ліквідовано, зокрема, один із двох раніше зареєстрованих закритих кваліфікаційних ПІФ, який не досяг нормативів.

За результатами кварталу, кількість сформованих та діючих фондів зросла тільки серед венчурних ПІФ (+9, +1.4%), до 757. Водночас, венчурних КІФ, як і закритих недиверсифікованих КІФ та ПІФ, поменшало на один, але ці категорії фондів залишалися найбільшми після венчурних ПІФ.

Частка останніх серед усіх ІСІ у 1-му кварталі зросла із 64.5% до 64.9%. Вага усіх венчурних ІСІ, яких у березні було 1036 (+0.8% за квартал), зросла із 88.6%

до 88.9% (рис. 3), повернувшись до рівня середини 2017 року.

Кількість сформованих відкритих ІСІ, як і решти диверсифікованих і спеціалізованих ПІФ за квартал не змінилася, однак два інтервальних диверсифікованих фонди було вирішено закрити, тож незабаром сектор скоротиться.

Всього «визнаних» відкритих ІСІ на кінець березня 2018 року залишалось 19, інтервальних – 23 (табл. 2).

За рік кількість фондів скоротилася серед інтервальних, венчурних ПІФ та закритих недиверсифікованих КІФ. Водночас, зросла кількість визнаних закритих недиверсифікованих ПІФ, а найбільше – венчурних КІФ (+14.3%); також на річному проміжку зафіксована поява одного закритого кваліфікаційного ПІФ.

Таблиця 2. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами фондів у 1 кв. 2017-2018 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*									КІФ*		
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ІД*	ЗН*	ЗВ*
31.03.2017	1143	14	5	21	3	4	28	1	0	768	0	55	244
30.06.2017	1157	14	5	21	3	4	29	1	0	773	0	52	255
30.09.2017	1153	14	5	21	3	4	31	1	1	765	0	52	256
31.12.2017	1160	14	5	20	3	4	31	1	1	748	0	53	280
31.03.2018	1166	14	5	20	3	4	30	1	1	757	0	52	279
Зміна за 1-й квартал 2018 року	6	0	0	0	0	0	-1	0	0	9	0	-1	-1
	0.5%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-3.2%	0.0%	0.0%	1.2%	-	-1.9%	-0.4%
Зміна за рік	23	0	0	-1	0	0	2	0	1	-11	0	-3	35
	2.0%	0.0%	0.0%	-4.8%	0.0%	0.0%	7.1%	0.0%	-	-1.4%	-	-5.5%	14.3%

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, І – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

Рис. 3. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 31.03.2018 р.

Кількість ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, серед усіх зареєстрованих фондів в управлінні КУА, зросла із 63 до 80 у 1-му кварталі 2018 року (до 6.4% усіх ІСІ в управлінні).

У процесі ліквідації, за даними УАІБ, у 1-му кварталі залишалися або розпочали його 61 фонд (5.2% від усіх визнаних і діючих ІСІ), після 56 у 4-му кварталі 2017 року (4.8%). Серед них були: два відкритих, 5 інтервальних та три закритих диверсифікованих ПІФ, три закритих

недиверсифікованих ПІФ та 6 таких же КІФ, 49 венчурних ПІФ та два КІФ.

Отже, зважаючи на те, що кількість фондів, які готуються до виходу на ринок, переважає кількість тих, що у процесі закриття, це дасть поштовх для подальшого кількісного зростання індустрії фондів.

ІСІ з публічною емісією (пропозицією) у 1-му кварталі 2018 року не змінилася – 95, причому вона була сталою в усіх категоріях таких фондів. (табл. 3).

Кількість КУА, що управляють такими ІСІ, зменшилася на одну – до 39, а у секторі відкритих ІСІ – залишилася на рівні 11 (без урахування КУА фондів, що ліквідуються, – 10).

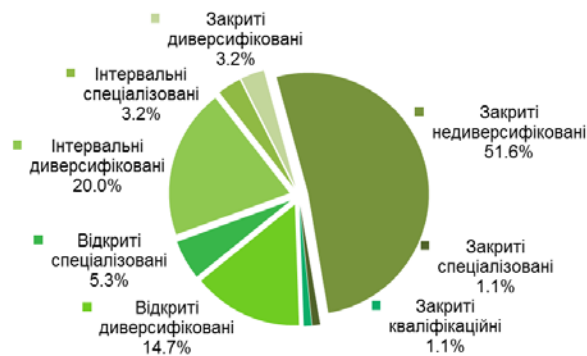

Рис. 4. ІСІ з публічною емісією станом на 31.03.2018

Таблиця 3. Динаміка кількості ІСІ з публічною емісією у 1 кв. 2017-2018 рр.

Тип та вид ІСІ	Всього	Відкриті			Інтервальні			Закриті				
		Д*	С*	Всього	Д*	С*	Всього	Д*	Н*	К*	С*	Всього
31.03.2017	92	14	5	19	20	3	23	3	46	0	1	50
30.06.2017	93	14	5	19	20	3	23	3	47	0	1	51
30.09.2017	94	14	5	19	20	3	23	3	47	1	1	52
31.12.2017	95	14	5	19	19	3	22	3	49	1	1	54
31.03.2018	95	14	5	19	19	3	22	3	49	1	1	54
Зміна за 1-й квартал 2018 року	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Зміна за рік	3	0	0	0	-1	0	-1	0	3	1	0	4
	3.3%	0.0%	0.0%	0.0%	-5.0%	0.0%	-4.3%	0.0%	6.5%	-	0.0%	8.0%

* Д - диверсифіковані, С - спеціалізовані, Н - недиверсифіковані, К - кваліфікаційні.

Таблиця 4. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів (відповідно до структури активів) у 1 кв. 2017-2018 рр.

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Фонди грошового ринку	Інші фонди
31.03.2017	36	8	5	16	0	7
30.06.2017	38	6	6	19	0	7
30.09.2017	36	5	3	26	0	2
31.12.2017	36	7	2	26	0	1
31.03.2018	34	8	2	22	0	2
Зміна за 1-й квартал 2018 року	-2	1	0	-4	0	1
	-5.6%	14.3%	0.0%	-15.4%	-	100.0%
Зміна за рік	-2	0	-3	6	0	-5
	-5.6%	0.0%	-60.0%	37.5%	-	-71.4%

* Мають в і акції, і облігації, і грошові кошти і у своїх порт фелях.

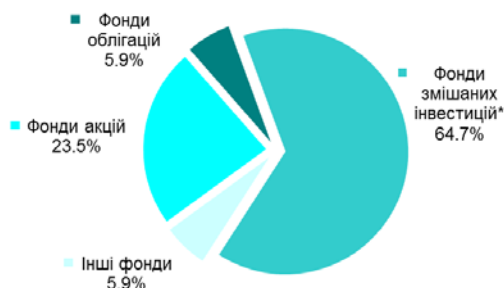

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 31.03.2018

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією у 1-му кварталі 2018 року було 34 (табл. 4).

Фондів акцій побільшало на один – вони включали 5 відкритих та 3 інтервальних ІСІ (після 3-х та 4-х у кінці 2017 року відповідно).

Фондів облігацій було 2 – по одному відкритому та інтервальному (порівняно з 4-м кварталом 2017 року, додався відкритий, вийшов інтервальний).

Фондів змішаних інвестицій стало 22 (-4 за квартал), у т. ч. по 10 відкритих та інтервальних і 2 закритих ІСІ. Ці фонди залишалися найбільшою категорією ІСІ за класами активів (рис. 4).

«Іншими фондами», згідно з класифікацією на основі структури активів³, були один відкритий та інтервальний ІСІ.

2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні у 1-му кварталі 2018 року загальна кількість діючих КУА зменшилася на одну – до 215 (рис. 5). При цьому тут було створено одну нову КУА.

У ТОП-5 регіонах за чисельністю КУА, окрім Києва, на кінець березня 2018 року діяли: у Дніпропетровській та Харківській областях – по 19 компаній, у Львівській – 8, в Одеській – 7.

Решта регіонів разом мали 28 КУА, або 9.5% ринку (на одну КУА більше, ніж на початку року).

Протягом кварталу було створено нову – першу – компанію у Вінниці, яка на кінець березня ще не мала фондів в управлінні.

В інших регіонах кількість КУА не змінилася за квартал, врешті, частка ринку Києва за кількістю професійних учасників за цей час скоротилася із 73.0% до 72.6%.

Кількість ІСІ в управлінні у Києві та області у 1-му кварталі 2018 року продовжувала зростати, хоч і меншими темпами, ніж у 4-му кварталі 2017 року (на 4 фонди, або на 0.4%) – до 903 фондів. Загалом по Україні вона зросла у січні-березні на 15, або на 1.2%. Як наслідок, вага Києва та регіону за цим показником, на відміну від попереднього кварталу, зменшилася – із 73.2% до 72.6% (рис. 6).

Серед інших регіонів, у 1-му кварталі 2018 року зросла частка Львова за загальною кількістю ІСІ в управлінні – із 4.4% до 4.9%, при збільшенні кількості фондів тут майже на 13% (на 7 фондів). Також наростив свою вагу Івано-Франківськ – із 2.7% до 2.9% – завдяки збільшенню кількості фондів на 9% (на 3 фонди).

За кількістю венчурних ІСІ в управлінні Київ також тримав лідерство, а його частка за квартал зросла із 71.0% до 71.1%, тоді як серед інших регіонів-лідерів наростив вагу тільки Львів – із 5.0% до 5.7%.

За кількістю ІСІ, крім венчурних, в управлінні також першим був Київ, і частка столичного регіону зросла із 79.9% до 80.8%.

За кількістю НПФ в управлінні лідерство Києва було ще виразнішим і сталим протягом 1-го кварталу 2018 року – 81.0% (рис. 6).

У розподілі активів ІСІ в управлінні за регіонами у 1-му кварталі 2018 року концентрація ринку на користь регіонів-лідерів зросла, зокрема частка Києва – із 80.2% до 80.3%, Львова – із 2.5% до

³ Див. Ренкінги «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

3.0%. Вага регіонів поза ТОП-5 несуттєво зменшилася – у межах 2.1% (рис. 6).

Таким чином, регіональна концентрація активів ІСІ в управлінні та кількості фондів (загальної

та венчурних зокрема) на користь регіонів-лідерів у 1-му кварталі 2018 року посилилася, тоді як кількості КУА та ІСІ, крім венчурних, дещо послабилася.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 31.03.2018

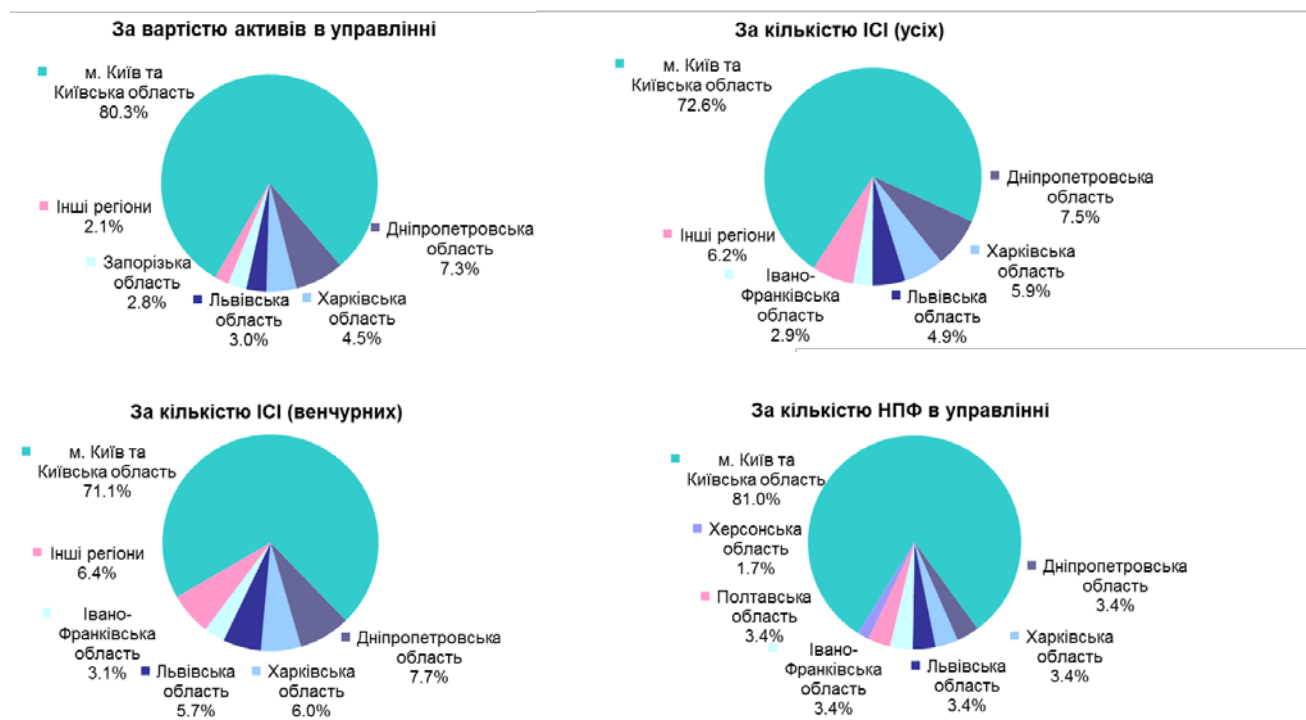

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 31.03.2018

2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ

У 1-му кварталі 2018 року сукупні загальні активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних» ІСІ),

зменшилися на **2 290.6 млн. грн.** (-0.9%, після +5.8% у 4-му кварталі 2017 року). На 31.03.2018 вони становили **261 188.7 млн. грн.** При цьому кількість

фондів, що досягли нормативів до кінця кварталу і подали звітні дані зросла (+1.7%).

Активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, у 1-му кварталі 2018 року зросли на 4.4%, до 275 466.6 млн. грн.

Зменшення активів «визнаних» ІСІ відбулося за рахунок закритих ІСІ з приватним розміщенням, зокрема і венчурних, загальні активи яких за січень-березень скоротилися на 2 449.6 млн. грн. (-1.0%, після +5.9% у жовтні-грудні 2017-го), попри збільшення кількості фондів, що подали інформацію за квартал, на 1.7%. На 31.03.2018 активи сектору становили 252 508.2 млн. грн. (рис. 7).

Активи інших закритих ІСІ приватним розміщенням скоротилися за квартал на 7.4% (після зростання на 2.2% у 4-му кварталі 2017 року) – до

5 229.1 млн. грн., при зменшенні кількості фондів, що подали звітні дані, на 2 (або -6%).

Інші сектори ІСІ – відкриті та інтервальні фонди, а також закриті ІСІ з публічною емісією, продовжували зростати та на 31.03.2018 разом мали загальних активів розміром 3 451.5 млн. грн., у тому числі 83.2 млн. грн. – відкриті фонди, що зросли на 10.8% за 1-й квартал 2018-го (після +4.5% за попередній квартал).

Прискоренню зростання відкритих фондів сприяло продовження жвавого росту фондових індексів (на 21% за індексом УБ), а також посилення чистого притоку у 1-му кварталі.

Сукупні активи ІСІ (крім венчурних) на кінець березня 2018 року зросли до 8 680.5 млн. грн. (+1.9%, після +3.8% у 4-му кварталі 2017 року).

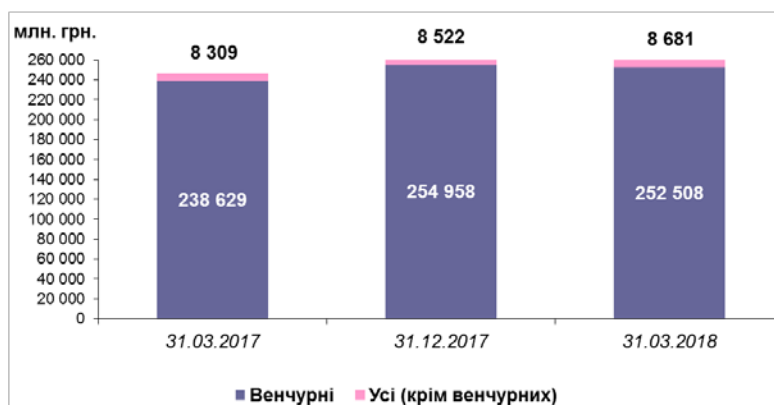

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 1-му кв. 2017-2018 рр.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ (діючих фондів, що досягли нормативів) у 1-му кварталі 2018 року також зменшилася – на **4 213.8 млн. грн.** (-2.0%, після +4.4% у 4-му кварталі 2017 року). Станом на 31.03.2018 вона становила **209 227.5 млн. грн.** (табл. 5).

Зросли за квартал, як і за загальними активами, сектори відкритих, інтервальних та закриті ІСІ з публічною емісією.

Зокрема, чисті активи відкритих фондів прискорили зростання до +10.7% (із +4.5% за попередній квартал). Зростання знову забезпечила, перш за все, доходність портфельних інвестицій, тоді як рух капіталу приніс 27% квартального приросту ВЧА сектору (після 5% у 4-му кварталі 2017-го).

Сектор інтервальних ІСІ продовжував ріст попри зменшення кількості фондів, що звітують, на 2 фонди (або +11%).

Чисті активи закритих ІСІ з публічною емісією стрімко зросли значною мірою за рахунок більшої кількості фондів, що потрапили до розрахунку у 1-му кварталі 2018-го порівняно з 4-м кварталом 2017-го (на 2 фонди, або +5%).

Станом на 31.03.2018 ВЧА відкритих ІСІ дорівнювала 82.9 млн. грн., інтервальних – 80.8 млн. грн., закритих ІСІ із публічною пропозицією – 3 028.8 млн. грн.

Сукупна ВЧА ІСІ (крім венчурних) на кінець березня 2018 року зросла до 8 309.9 млн. грн. (+0.7%, після +3.1% у 4-му кварталі 2017 року).

ВЧА венчурних ІСІ скоротилася на 2.1% (після зростання на 4.5%), до 200 918 млн. грн.

Чисті активи закритих ІСІ разом – за рахунок фондів із публічною пропозицією, показали приріст за квартал (+0.5%, після +3.1% у попередньому).

Таблиця 5. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 1-му кв. 2017-2018 рр., млн. грн.

Фонди	31.03.2017	31.12.2017	31.03.2018	Зміна за 1-й квартал 2018	Зміна за рік
Відкриті	61.04	74.82	82.86	10.73%	35.73%
Інтервальні	66.41	78.36	80.82	3.13%	21.70%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	7 810.63	8 103.44	8 146.24	0.53%	4.30%
з публічною емісією	2 738.99	2 646.68	3 028.79	14.44%	10.58%
з приватною емісією	5 071.64	5 456.76	5 117.45	-6.22%	0.90%
Усі (крім венчурних)	7 938.08	8 256.63	8 309.91	0.65%	4.68%
Венчурні	196 591.52	205 184.65	200 917.59	-2.08%	2.20%
Усі (з венчурними)	204 529.59	213 441.28	209 227.51	-1.97%	2.30%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та надавали звітність за відповідний період (на звітну дату).

Як наслідок збереження слабшого зростання ВЧА закритих ІСІ порівняно з відкритими та інтервальними, вага перших у сукупних чистих активах ІСІ (крім венчурних) продовжувала знижуватися, хоча все ще залишалася значною – 98% (рис. 8).

Із них фонди з публічною емісією мали 36.5% (після 32.1% у 4-му кварталі 2017 року).

Частка відкритих ІСІ зросла із 0.9% до 1.0%, інтервальних – також наблизилася до 1%.

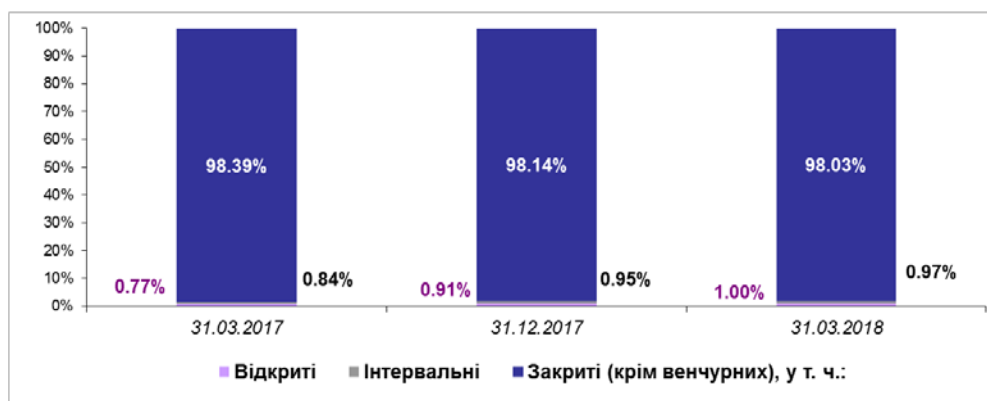

Рис. 8. Динаміка розподілу ВЧА невенчурних ІСІ за типами фондів у 1-му кв. 2017-2018 рр.

Венчурні ІСІ, через скорочення ВЧА у 1-му кварталі 2018 року, на тлі зростання решти секторів, зменшили частку ринку ІСІ за квартал із 96.1% до 96.0%.

Частки відкритих та інтервальних фондів, в умовах відносно малого розміру цих секторів, попри значне зростання ВЧА у 1-му кварталі, залишалися в межах 0.04% сукупних чистих активів усіх ІСІ (рис. 9).

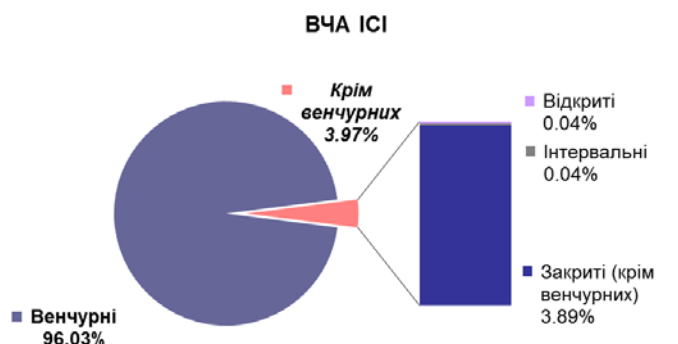

Рис. 9. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 31.03.2018 р.

2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

У січні-березні 2018 року чистий рух капіталу у відкритих ІСІ залишався позитивним четвертий квартал поспіль та значно посилювався порівняно з останнім кварталом 2017 року.

Кореляція динаміки Індексу українських акцій (УБ) із рухом капіталу у секторі у цей час зберігалася. Так, притік різко прискорився у січні, коли ці фонди отримали найбільші додаткові вкладення (рис. 10). Надалі, із послабленням зростання індикатора динаміка чистих продажів фондів також слабшала і у березні притік перейшов у чистий відтік, що можна пояснити фіксацією прибутку, після зростання вартості потфельних активів фондів разом зі злетом фондових індексів на 13-21% за квартал (за індексами ПФТС та УБ).

Додаткові вкладення, як і раніше, надійшли переважно від місцевих роздрібних вкладників, а також від іноземних корпоративних інвесторів, сукупні кошти яких у секторі зросли відносно

найбільше за квартал. Кількість інвесторів обох цих категорій, на відміну від решти, також зросла у 1-му кварталі.

Із усіх діючих 17-ти відкритих ІСІ, 13 фондів мали притік або відтік капіталу у січні-березні 2018 року (як і у жовтні-грудні 2017 року). При цьому фондів, що мали чистий притік, було всього 5, а їхні сукупні додаткові надходження за 1-й квартал становили понад 5 млн. грн. (після +1.7 млн. грн., які отримали 7 фондів із чистим притоком у 4-му кварталі 2017 року). Із цієї суми, 58% отримав один фонд, чистий притік до якого у 1-му кварталі перевищив сукупний показник всього сектору відкритих ІСІ більш ніж удвічі (у 4-му кварталі 2017 року – 86% та майже у 9 разів, відповідно).

Упродовж кожного місяця 1-го кварталу 2018 року кількість фондів із чистим притоком коливалася від 7-ми у січні до 5 у лютому-березні.

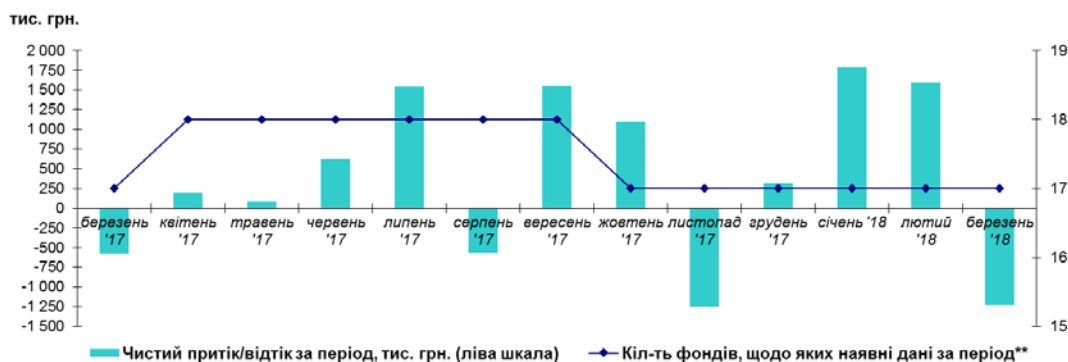

Рис. 10. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у березні 2017-2018 рр*.

Загалом, за 1-й квартал 2018 року **сукупний чистий притік капіталу у відкритих ІСІ** становив понад **2.1 млн. грн.** (після 0.2 млн. грн. у 4-му кварталі 2017 року) і, таким чином, практично дорівнював річному притоку за весь 2017 рік (рис. 11).

Вплив руху капіталу на динаміку ВЧА відкритих фондів у 1-му кварталі посилювався – на нього

припало 27% її квартального приросту (після 5% у 4-му кварталі 2017-го).

Річний рух капіталу (за 12 місяців, що завершилися у березні 2018 року) у відкритих ІСІ третій квартал поспіль був позитивним та посилювався до **5.7 млн. грн.** (із 2.2 млн. грн. на кінець 2017 року). Це відбулося в умовах зростання фондового ринку у цей час на 31-59%.

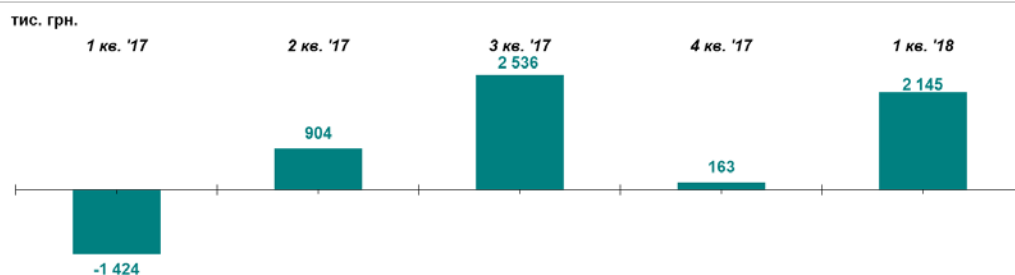

Рис. 11. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 1-му кв. 2017-2018 рр.

Притік капіталу в індустрію інвестиційних фондів Європейського Союзу у січні-березні 2018 року посилюється: усі фонди загалом за три місяці отримали додаткових вкладень на **214 млрд. євро**⁴, після 189 млрд. євро за жовтень-грудень 2017 року, хоча у порівнянні з 1-м кварталом 2017 року (262 млрд. євро) скоротився.

Більше половини квартального притоку надійшло до індустрії у січні (142 млрд. євро), причому основним двигуном були традиційно UCITS⁵-фонди, що у цьому місяці мали рекордні чисті продажі (126 млрд. євро).

Квартальний чистий притік до UCITS становив **175 млрд. євро** (після 170 млрд. євро у 4-му кварталі 2017 року та із 202 млрд. євро рік тому).

Водночас, попри додаткові чисті надходження від інвесторів у цей час, чисті активи індустрії фондів у ЄС зменшилися на 0.1% з початку 2018 року, до 15 606 млрд. євро, що було зумовлено значною волатильністю на ринках та їхнім просіданням у лютому-березні. Сукупна ВЧА UCITS у березні втратила 1.3%, проте за весь 1-й квартал – лише 0.03% і опинилася на позначці 9 728 млрд. євро.

Найпопулярнішими із UCITS серед інвесторів у січні-березні 2018 року, на відміну від останніх трьох місяців 2017 року, були фонди акцій (87 млрд. євро, після 56 млрд. євро за жовтень-грудень 2017 року та 29 млрд. євро рік тому)

Фонди облігацій, які лідирували за чистим притоком кілька кварталів поспіль аж до кінця 2017 року, у 1-му кварталі 2018-го отримали додаткові 27 млрд. євро (після 75 млрд. євро у 4-му та у 1-му кварталі 2017-го), що було лише третім показником.

2.5. Інвестори ІСІ

У 1-му кварталі 2018 року сукупні кошти **юридичних осіб-резидентів** в ІСІ скоротилися, але залишалися найбільшими інвесторами за обсягом належних їм активів: їхня частка у ВЧА усіх ІСІ станом на 31.03.2018 становила 63.6% (після 66.5% на початку року).

А другий найбільший притік за цей період мали фонди змішаних активів – 57 млрд. євро, після 54 млрд. євро у жовтні-грудні 2017 року та 38 млрд. євро рік тому).

Фонди грошового ринку знову зазнали квартального відтоку – -2 млрд. євро (після -3 млрд. євро у 4-му кварталі 2017 року та проти чистого притоку 51 млрд. євро рік тому).

Чистий притік до фондів AIF⁶ у січні-березні 2018 року посилюється більш ніж удвічі порівняно з жовтнем-груднем 2017 року – із 19 до **39 млрд. євро** – хоча послабився порівняно із 60 млрд. євро рік тому. Найбільшим був притік до сектору також у січні (16 млрд. євро).

Найпопулярнішими із фондів AIF серед інвесторів у січні-березні 2018 року залишалися інші фонди, які отримали чистих 27 млрд. євро (після 25 млрд. євро у жовтні-грудні 2017 року та 35 млрд. євро рік тому). Ця категорія включає фонди акцій, облігацій та змішаних активів в Ірландії через відсутність даних про їх розподіл за цими секторами.

Фонди змішаних активів серед AIF отримали додаткові 13 млрд. євро (після 10 млрд. євро у 4-му кварталі 2017-го та 13 млрд. євро рік тому).

Також позитивний притік мали фонди нерухомості – 9 млрд. євро (після 7 млрд. євро у 4-му кварталі 2017-го та аналогічно – рік тому).

Фонди облігацій, фонди акцій та фонди грошового ринку серед AIF були аутсайдерми 1-го кварталу 2018 року в умовах відтоку з них, відповідно, близько 4 млрд. євро із перших двох та 2 млрд. євро – із останніх.

Сукупна вартість вкладень цих інвесторів зменшилася за квартал в усіх секторах ІСІ, крім інтервальних, де їхня частка збільшилася із 16.5% до 18.4% на кінець березня, при цьому найбільшою вона була у венчурних фондах (64.8%), а найменшою – у відкритих (9.2%, рис. 12)⁷.

⁴ За наявними даними щодо 28-ми країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, а також Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) та Польща – колишній член EFAMA – див. [EFAMA Investment Fund Industry Fact Sheet March 2018](http://www.efama.org) на сайті: <http://www.efama.org>.

⁵ UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням (пропозицією) і жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідною

Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими актами законодавства ЄС.

⁶ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011).

⁷ Без урахування цінних паперів ІСІ на пред'явника.

Українські роздрібні інвестори (фізичні особи-резиденти) у 1-му кварталі 2018 року збільшили свої сукупні вкладення в усіх секторах ІСІ за типами фондів, як із публічною, так і з приватною емісією.

Кошти цих інвесторів у *відкритих* фондах вже вкотре зросли найбільше серед усіх категорій вкладників в абсолютному вимірі, хоча за відносним темпом зростання – поступилися іноземним корпоративним інвесторам. Вага місцевих роздрібних інвесторів у секторі зросла за 1-й квартал із 75.9% до 76.2%.

У *венчурних* ІСІ кошти цих інвесторів у 1-му кварталі 2018 року зросли найбільше порівняно з іншими секторами ІСІ і за обсягом та відносним темпом поступилися тільки іноземним корпоративним інвесторам, що збільшило частку перших у ВЧА сектору із 9.4% до 9.8% за квартал.

Найбільша частка серед усіх категорій інвесторів в ІСІ за типами фондів у березні 2018 року залишалася у резидентів-фізичних осіб в *інтервальних* фондах – понад 79.9% (після 82.1% на початку року).

В усіх ІСІ сукупна вага цих інвесторів продовжувала зростати – із 11.1% до 11.5%.

Сукупна вартість вкладень **іноземних інвесторів** у 1-му кварталі 2018 року зросла в усіх секторах ІСІ, за винятком коштів іноземних підприємств у закритих ІСІ (крім венчурних).

Майже увесь приріст сукупних коштів закордонних інвесторів, що був найбільшим серед усіх категорій інвесторів як в абсолютному, так і відносному вимірі, знову забезпечили *юридичні особи-нерезиденти*, причому приріст у венчурних ІСІ дещо перевищив загальний приріст коштів цих інвесторів в усіх ІСІ. Врешті, вага корпоративних інвесторів-нерезидентів у венчурних фондах зросла за квартал із 22.7% до 25.3%, а в усіх ІСІ – із 22.4% до 24.8%.

Іноземні громадяни у січні-березні 2018 року дещо збільшили свою вагу тільки у *відкритих* ІСІ, хоча вона залишалася найменшою серед різних категорій учасників цих фондів – у межах 0.1% їхньої сукупної ВЧА.

Вага усіх *інвесторів-нерезидентів* у венчурних фондах зросла за квартал із 22.8% до 25.4%, а в усіх ІСІ – із 22.5% до 25.0%.

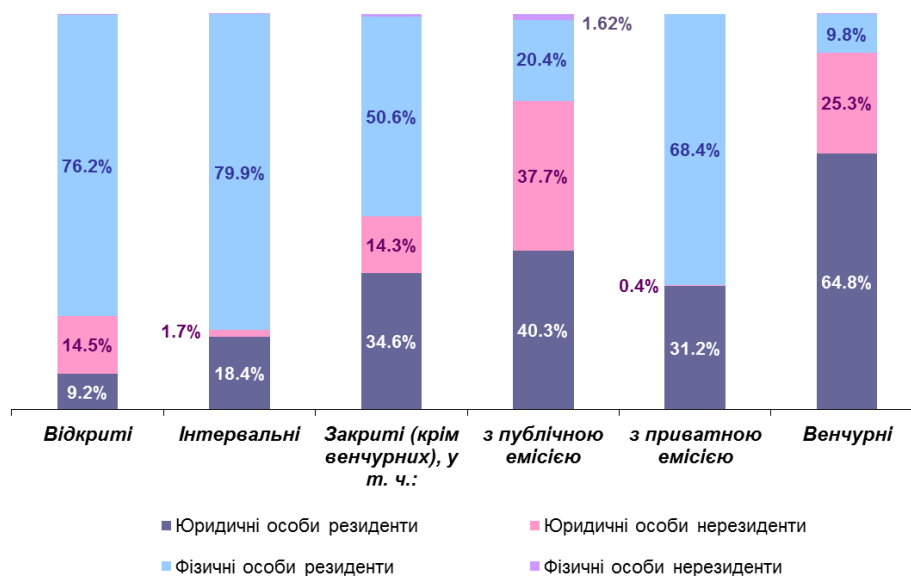

Рис. 12. Розподіл ВЧА ІСІ за категоріями інвесторів станом на 31.03.2018 р., частка у ВЧА

Кількість інвесторів ІСІ⁸ за 1-й квартал 2018 року зменшилася на 188 (-0.1%, після +13.8% у 4-му кварталі 2017 року). Це відбулося, головним чином, за рахунок *інтервальних* ІСІ, де, на тлі закриття двох

фондів, вона скоротилася на 169 (0.1%), а також *венчурних* (на 32, або -0.8%).

На кінець березня 2018 року сектор *інтервальних* ІСІ зберігав найбільшу кількість

⁸ Скориговано за результатами аналізу звітності за 2-й квартал 2018 року.

інвесторів – 249 879, у т. ч. 249 839 – місцевих роздрібних.

У *венчурних* фондах станом на 31.03.2018 всього був 3 739 інвесторів, у т. ч. 2 846 – місцевих корпоративних інвесторів.

У *відкритих* фондах учасників побільшало за цей період на 24 (+1.4%), у тому числі на 21 – серед роздрібних інвесторів-резидентів. За рік інвесторів у секторі побільшало на 48 (+2.8%), у т. ч. фізичних осіб-резидентів – на 43 (+2.6%). Станом на 31.03.2018 у секторі було 1 735 інвесторів.

Скоротилася кількість інвесторів відносно найбільше у січні-березні 2018 року в *закритих ІСІ з приватним розміщенням* (-1.7%), хоча тут стало менше лише на 4 інвестори – всього 234.

За рік станом на кінець березня загальна кількість інвесторів ІСІ зменшилася на 1.7%.

Загалом, станом на 31.03.2018 року ІСІ мали 259 706 інвесторів (табл. 6), 98.6% із яких були фізичними особами - резидентами України, 96.2% – учасниками інтервальних фондів, 0.7% – відкритих, 1.6% – закритих ІСІ із публічною пропозицією, 1.4% – венчурних ІСІ.

Таблиця 6. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 31.03.2018 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи				РАЗОМ
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти		
Відкриті	18	1.04%	9	0.52%	1 707	98.39%	1	0.06%	1 735
Інтервальні	21	0.01%	1	0.00%	249 839	99.98%	18	0.01%	249 879
<i>Закриті (крім венчурних), у т. ч.:</i>	<i>351</i>	<i>8.06%</i>	<i>22</i>	<i>0.51%</i>	<i>3 972</i>	<i>91.25%</i>	<i>8</i>	<i>0.18%</i>	<i>4 353</i>
з публічною емісією	173	4.20%	15	0.36%	3 923	95.24%	8	0.19%	4 119
з приватною емісією	178	76.07%	7	2.99%	49	20.94%	0	0.00%	234
Усі (крім венчурних)	390	0.15%	32	0.01%	255 518	99.82%	27	0.01%	255 967
Венчурні	2 846	76.12%	388	10.38%	497	13.29%	8	0.21%	3 739
Усі (з венчурними)	3 236	1.25%	420	0.16%	256 015	98.58%	35	0.01%	259 706

Серед категорій інвесторів, головну роль у динаміці загальної кількості інвесторів ІСІ у 1-му кварталі 2018 року зіграли **фізичні особи-резиденти**, кількість яких зменшилася на 117, хоча у відносному вимірі це всього 0.05% (після +14.3% у 4-му кварталі 2017 року). При цьому у *відкритих* ІСІ їх побільшало на 21 (+1.2%, після -0.1%), до 1 707 – 98.4% інвесторів цих фондів (після 98.5%). Також несуттєво більше їх стало у *венчурних* фондах (+2, +0.4%).

В інших секторах ІСІ, в умовах закриття кількох фондів, кількість цих інвесторів зменшилася у 1-му кварталі, зокрема в *інтервальних* – на 137 (-0.1%), де вони склали майже 100% усіх інвесторів. У *закритих ІСІ з приватною емісією (крім венчурних)* їх поменшало на 3 (-5.8%).

Юридичних осіб-резидентів, що були інвесторами ІСІ, у січні-березні 2018 року стало менше в усіх секторах ІСІ за типами фондів та видом емісії – всього на 71 в цілому (-2.1%, після -9.7% у 4-му кварталі 2017 року).

Найбільше в абсолютному вимірі їхня кількість скоротилася у *венчурних* – на 32 (-1.1%), до

2 846, де вони, проте, залишалися найбільш чисельною категорією на кінець березня (76.1% від усіх інвесторів цих ІСІ).

Відносно найбільше їх поменшало в *інтервальних ІСІ* – на 29 (-58.0%), до 21-го.

Іноземні корпоративні інвестори також загалом кількісно зменшили свою присутність в ІСІ, хоча це стосувалося головним чином *інтервальних фондів* (-2, -66.7%). У *венчурних ІСІ* їх поменшало на 3 (-0.8%), де вони становили 10.4% від усіх інвесторів.

В інших *закритих ІСІ з приватною пропозицією (крім венчурних)* та у *відкритих ІСІ* їхня кількість у 1-му кварталі 2018 року відносно суттєво зросла – на 16.7% та на 80% відповідно, хоча це був усього один такий інвестор у перших та 4 – в останніх. Підприємства-нерезиденти у секторі *відкритих ІСІ* у березні становили 0.5% від усіх інвесторів цих фондів, а у *закритих ІСІ з приватною пропозицією (крім венчурних)* – майже 3% (після 0.3% та 2.5% на початку року відповідно).

2.6. Структура активів ІСІ

У 1-му кварталі 2018 року в структурі інвестицій ІСІ з використанням **фондових інструментів** відбулися такі ключові зміни:

зростання ваги **цінних паперів** в усіх категоріях фондів за типами ІСІ, крім венчурних (табл. 7), що відбулося на тлі зростання *сукупної вартості вкладень в цінних паперах* у кожному із цих секторів ІСІ (крім венчурних), причому за окремими видами цінних паперів відбулося:

зростання сукупних вкладень у *державних облігаціях* та їхні частки в активах секторів відкритих ІСІ та закритих фондів із приватним розміщенням; зменшення – в інших секторах ІСІ;

зростання вартості пакетів *акцій* в усіх секторах ІСІ, крім венчурних, де також зменшилася їхня частка в активах (це також відбулося у закритих ІСІ з публічною пропозицією, попри зростання сукупних вкладень в акції у них);

зростання сукупних вкладень у *корпоративні облігації* у відкритих та у закритих фондах – обома видами пропозиції (крім венчурних), та зменшення – в інтервальних і венчурних ІСІ (із відповідними змінами частки цих інструментів в активах усіх секторів);

зростання сукупної вартості вкладень у *векселях* у закритих ІСІ (зокрема і венчурних), разом зі збільшенням їхньої ваги у них.

Таблиця 7. Зміни у структурі агрегованих портфельів ІСІ за типами фондів у 1-му кв. 2018 року

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ)	-1.30	-21.5%	2.79	49.3%	1.19	1.7%	-0.37	-0.7%	0.33	0.4%
Нерухомість	-	-	-	-	-0.01	-11.0%	0.02	7.4%	0.19	7.1%
Грошові кошти та банківські депозити	-5.25	-20.2%	-3.33	-25.5%	-3.50	-53.7%	-1.99	-10.1%	0.17	13.0%
Банківські метали	-0.12	-11.2%	-	-	-0.01	-25.8%	-	-	0.00	-12.4%
Облігації державні	1.66	7.6%	-4.94	-12.1%	-1.27	-11.3%	0.08	44.5%	-0.02	-38.7%
Акції	4.60	10.3%	5.51	13.8%	-0.11	-1.3%	1.72	8.0%	-0.74	-9.4%
Облігації підприємств	0.40	101.8%	-0.04	-6.4%	1.19	81.8%	0.30	6.3%	-0.10	-3.1%
Векселі	-	-	-	-	2.52	520.9%	0.25	78.3%	0.10	2.2%
Заставні	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	-29.2%
Інші ЦП та деривативи	-	-	0.00	-0.05	-	-	-	-	0.05	15.9%
Цінні папери	6.66	10.0%	0.54	0.7%	2.32	10.7%	2.34	8.8%	-0.70	-4.4%

У венчурних ІСІ скоротилися активи в акціях – на понад 2 млрд. грн., що, зокрема, було пов'язано із наглядовими діями НКЦПФР щодо зупинки торгівлі цінними паперами низки емітентів⁹, які були в активах фондів у зв'язку з підвищеними, на думку регулятора, ризиками за цими інструментами. При цьому загальна кількість випусків акцій у портфелях венчурних фондів за цей час зросла.

Загалом, **цінні папери**, таким чином, у 1-му кварталі 2018 року залишалися ключовою складовою активів *відкритих та інтервальних ІСІ*, що зросла станом на 31.03.2018, відповідно, до 73.6% та 81.9% (із 67.0% та 81.3% у 4-му кварталі 2017-го). У *закритих*

ІСІ з публічною пропозицією вага фондових інструментів у січні-березні 2018 року зросла із 21.7% до 24.0%, а з *приватним розміщенням (крім венчурних)* – із 26.7% до 29.0% (рис. 13). У *венчурних фондах* вона несуттєво зменшилася – із 15.9% до 15.2% (рис. 14).

Грошові кошти у банках в активах фондів у цей період скоротилися – як в абсолютному вимірі, так і у відношенні до сукупних активів різних секторів ІСІ, крім *венчурних фондів*. В останніх їх стало більше на 412.2 млн. грн., а їхня вага у сукупних активах сектору зросла за квартал із 1.3% до 1.5%. У *відкритих ІСІ* вона опустилася із 26.0% до 20.7%.

⁹ Див. <https://www.nssmc.gov.ua/2018/03/16/nkcpfr-zaboronila-torgvlyu-tsnimi-papalami-12-emitentv/>

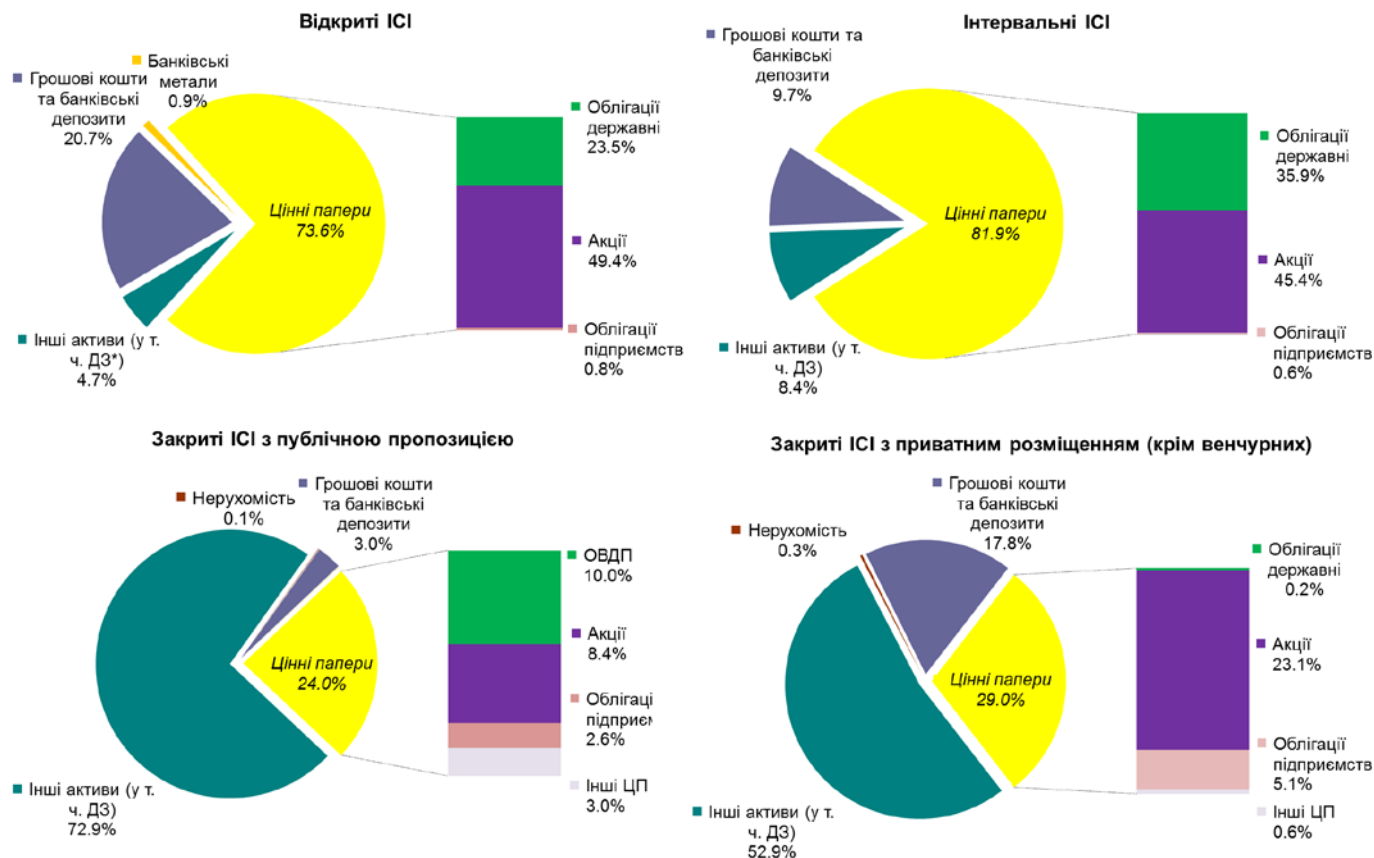

Рис. 13. Структура активів ІСІ, крім венчурних, за типами фондів станом на 31.03.2018 р.

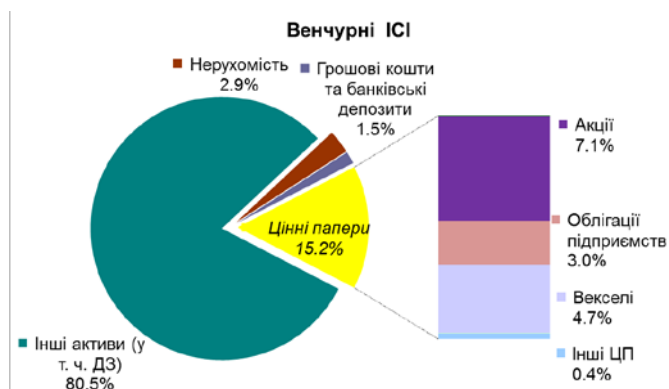

Рис. 14. Структура активів венчурних ІСІ станом на 31.03.2018 р.

Найбільша складова активів *венчурних ІСІ* – «інші» активи¹⁰ – у 1-му кварталі 2018 року продовжувала зростати – із 80.1% до 80.5% (рис. 14). Це відбулося за рахунок значно більшого скорочення активів в акціях та попри зменшення сукупної вартості таких активів у секторі на 740.7 млн. грн.

Сукупні інвестиції *венчурних фондів* у **нерухомість** у 1-му кварталі 2018 року зросли (+429.8 млн. грн.) – як і їхня вага в активах цих ІСІ (із 2.7% до 2.9%).

Серед фондових інструментів, і надалі динамічно збільшувалася сукупна вартість та вага вкладень *венчурних ІСІ* в *інших цінних паперах та деривативах*, також зросла вона у *векселях*, після скорочення у 2-4-му кварталах 2017 року (із 4.6% на початку 2018 року до 4.7% у березні).

Портфель цінних паперів усіх ІСІ разом, відповідно до вищеписаних змін, у 1-му кварталі 2018 року продовжував зменшуватися. Сукупна вартість цінних паперів та деривативів в активах ІСІ скортилася ще на 1 868.8 млн. грн., або на 4.4% (після -5.2% у 4-му кварталі 2017 року). Станом на 31.03.2018 вона дорівнювала **40 751.8 млн. грн.**

Зменшення сукупних вкладень ІСІ в цінних паперах в цілому було зумовлено практично повністю скороченням сукупних інвестицій в *акції*, а також – на порядок меншим – в *корпоративних облігаціях* (в обох випадках – за рахунок *венчурних фондів*). *Акції* втратили у вазі у зведеному фондовому портфелі ІСІ за квартал із 50.4% до 47.9%. При цьому *бонди*, завдяки значно меншому скороченню, додали – із 19.0% до 19.3% у структурі фінансового портфелю ІСІ.

¹⁰ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі

позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для *венчурних фондів*).

Вартість сукупних вкладень ІСІ в ОВДП також відносно суттєво скоротилася у 1-му кварталі, тож їхня вага у зведеному портфелі цінних паперів усіх фондів зменшилася із 1.2% до 1.1%.

Зросла лише сукупна вартість та вага *векселів* (із 27.4% до 29.3%) і *деривативів* (із 2.0% до 2.4%, табл. 8) – інструментів, які використовують практично лише венчурні ІСІ.

Портфель ІСІ, крім венчурних, у 1-му кварталі 2018 року прискорив зростання – до +206.9 млн. грн. за квартал, або до +9.3% (після +1.7% у 4-му кварталі 2017 року) і досяг **2 435.8 млн. грн.**

Зростання сукупної вартості вкладень цих ІСІ у *корпоративних облігаціях* відбувалося двозначковими темпами – на 14.5%, що на тлі слабшого росту усіх інших традиційних фінансових інвестицій (включаючи акції та державні папери), збільшило вагу перших із 13.9% до 14.6%.

Акції, в умовах підйому фондового ринку на 21% (за індексом УБ), зросли у фондовому портфелі ІСІ (крім венчурних) на 4.2%, однак, поступившись цим темпом корпоративним облігаціям, втратили у вазі із 67.3% до 64.1%.

ОВДП у зведеному портфелі ІСІ, крім венчурних, зросли найменше (+0.9%), тому також зменшили свою вагу – із 17.4% до 16.1% – та все ж зберегли другу позицію за обсягом вкладень фондів цієї категорії (табл. 9).

Диверсифіковані ІСІ у 1-му кварталі 2018 року збільшили свій портфель цінних паперів, після скорочення у попередньому – на 13.1 млн. грн., або на 19.0% (після -16.3%). Станом на 31.03.2018 він коштував **82.2 млн. грн.** (табл. 10).

Зведений пакет *акцій* цих ІСІ зріс найбільше – на 25.1% (після -5.5%) за квартал, а його частка у портфелі цінних паперів сектору – із 71.5% до 75.2%.

ОВДП збільшилися у сукупній вартості у портфелі цього сектору ІСІ, але не компенсували скорочення у попередньому кварталі і, на тлі значно стрімкішого зростання портфелю акцій, втратили у вазі із 27.5% до 24.0%.

Корпоративні облігації, після скорочення на 93% за 4-й квартал 2017 року, у 1-му кварталі 2018-го сповільнили низхідну динаміку до -2%. Врешті, їхня частка у зведеному фондовому портфелі диверсифікованих ІСІ зменшилася із 1.0% до 0.8%.

Таблиця 8. Портфель цінних паперів та похідних в ІСІ за типами інструментів, станом на 31.03.2018 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 1-й квартал 2018 року, грн.	Зміна, %
Акції	19 526 903 683	47.92%	-1 966 540 626	-9.1%
Векселі	11 927 640 934	29.27%	265 064 607	2.3%
Облігації підприємств	7 852 646 731	19.27%	-256 615 641	-3.2%
Облігації державні внутрішні	454 194 228	1.11%	-37 202 715	-7.6%
Заставні	4 806 731	0.01%	-2 037 006	-29.8%
<i>Деривативи</i>	985 651 096	2.42%	128 534 834	15.0%
РАЗОМ	40 751 843 403	100.00%	-1 868 796 547	-4.4%

Таблиця 9. Портфель цінних паперів та похідних в ІСІ, крім венчурних, станом на 31.03.2018 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 1-й квартал 2018 року, грн.	Зміна, %
Акції	1 561 876 423	64.12%	62 168 054	4.1%
Облігації державні внутрішні	391 195 707	16.06%	3 339 889	0.9%
Облігації підприємств	354 581 629	14.56%	44 957 351	14.5%
Векселі	128 190 285	5.26%	96 474 898	304.2%
РАЗОМ	2 435 844 044	100.00%	206 940 191	9.3%

Таблиця 10. Портфель цінних паперів та похідних в диверсифікованих ІСІ, станом на 31.03.2018 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 1-й квартал 2018 року, грн.	Зміна, %
Акції	61 774 581	75.15%	12 406 967	25.1%
ОВДП	19 758 802	24.04%	743 224	3.9%
Облігації підприємств	669 817	0.81%	-13 848	-2.0%
Інші цінні папери	2	0.00%	0	0.0%
РАЗОМ	82 203 202	100.00%	13 136 343	19.0%

2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

Ще стрімкіше зростання фондових індексів України у 1-му кварталі 2018 року, після більш поміркованого росту наприкінці 2017 року, підвищило доходність низки ІСІ, зокрема фондів акцій у цей період.

Лідерами за квартальною доходністю як серед диверсифікованих ІСІ з публічною пропозицією за класами активів, так і **серед усіх категорій ІСІ**, були **фонди акцій**, що принесли середні **+11.8%** за 1-й квартал 2018 року, після **-0.2%** у попередньому (рис. 15). Доходність тут зросла навіть у порівнянні з минулим показником без урахування фонду, що тоді значно понизив середній показник у класі (без нього було 10.9%). У цьому кварталі цей фонд не потрапив до жодного класу, оскільки перебував на етапі ліквідації.

Окремі фонди акцій, серед яких було 5 ІСІ відкритого типу, а решта три – інтервального – мали від **-1.0%** до **+21.3%**. При цьому **7 із 8-ми цих фондів мали не лише додатно квартальну доходність**, а й таку, що покрила інфляцію та випередила депозити у гривні, половина з них перевершила зростання індексу ПФТС (+13.4%), а лідер був на рівні із індексом УБ (+21.4%)¹¹.

«Інші» диверсифіковані фонди із публічною емісією у 1-му кварталі 2018 року були другими серед класів фондів за доходністю, що зросла до **+6.2%** (із **-0.4%** у 4-му кварталі 2017 року). У цій категорії у вересні 2017 року було два фонди – відкритий (єдиний тут у попередньому кварталі) та інтервальний.

Фонди змішаних інвестицій несуттєво підвищили свій середній квартальний результат – до **+2.4%** (із **+2.3%**). При цьому кількість ІСІ, віднесених до цього класу, зменшилася із 26 до 22, а фондів із позитивними показниками знову було близько 73%.

Фонди облігацій (один відкритий та один інтервальний) цього разу вперше мали від'ємну середню доходність (**-0.9%**, після **+5.3%**), зумовлену знеціненням інвестицій одного з них в іноземній валюті, яка у цьому кварталі подешевшала відносно гривні.

Серед ІСІ за типами фондів найвищий середній показник цього разу мали **інтервальні фонди (+7.0%**, після **-2.2%** у 4-му кварталі 2017 року).

Діапазон показників окремих фондів у цьому секторі звужився і піднявся порівняно з попереднім кварталом – був у межах від **-5.5%** до **+21.3%**.

Зростання вартості сертифікатів у 1-му кварталі 2018 року показали 12 інтервальних фондів із 16-ти (75%, після 61% у 4-му кварталі 2017-го).

Відкриті ІСІ у 1-му кварталі 2018 року дещо понизили доходність у середньому – із **6.6%** до **+6.3%**.

Із усіх діючих 17-ти фондів у секторі 15 принесли зростання вартості своїх сертифікатів (88%, після **94%** у 4-му кварталі 2017-го), а показники окремих фондів цього типу варіювалися від **-4.0%** до **+19.7%** – більше, ніж наприкінці 2017 року.

Усі 17 відкритих ІСІ мали вищу доходність, ніж нерухомість (у гривні) та депозити у доларах США і в євро, 16 – також порівняно зі вкладками у золоті, 11 – щонайменше компенсували втрати від інфляції у цьому кварталі та принесли дохід, більший від депозитів у гривні, 2 – були доходнішими за індекс ПФТС.

Рис. 15. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 1-му кв. 2018 р.¹²

¹¹ Для адекватного порівняння доходності необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близькою до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів, а також оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

¹² Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 1-й квартал 2018 року щодо 17-ти відкритих, 16-ти інтервальних, 73-х закритих ІСІ (у т. ч. 42-х із

публічною пропозицією та 31-го з приватним розміщенням) та за даними звітності за попередні періоди – див. Ренкінги: ІСІ за типами фондів та ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів. Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України (Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2018 році (до попереднього місяця)). Доходність нерухомості у дол. США розрахована як середня за даними щодо вартості житлової нерухомості у Києві порталів: <http://www.domik.net>, <http://100realty.ua>, <http://realt.ua>; у гривні – за даними порталу: <http://100realty.ua>.

Закриті ІСІ з публічною пропозицією, що лідирували за доходністю у попередньому кварталі, у цьому – показали середні **+3.1%** (після +8.8%).

Діапазон показників різних фондів у секторі незначно звузився та опустився порівняно з 4-м кварталом 2017 року – від -53.8% до 67.2%.

Приріст інвестицій показали 20 із 42-х цих ІСІ (48%, після 53% у 4-му кварталі 2017 року).

Закриті фонди з приватним розміщенням (крім венчурних) забезпечили зростання вартості інвестицій у середньому на **1.8%** у 1-му кварталі 2018 року (після -3.2%).

Діапазон квартальних результатів цих фондів суттєво звузився та піднявся – від -22.0% до +40.8%.

Із 31-го такого фонду, 12 – показали приріст вартості своїх паперів за квартал, (39%, після 21% у 4-му кварталі 2017 року).

Усі сектори ІСІ у 1-му кварталі 2018 року мали доходність, за якою вони випередили депозити у

доларах США, євро, золоті та житлову нерухомість у Києві.

Ставки за банківськими депозитами у гривні та у золоті на початку року практично не змінилися, тоді як за валютними депозитами у середньому зменшилися, що, разом із ревальвацією гривні у 1-му кварталі призвело до негативної гривневої доходності не гривневих банківських вкладів. Тож, річні строкові *депозити у євро* принесли втрати розміром **-4.1%** (після +8.0% у 4-му кварталі 2017 року), *у доларах США* – **-6.1%** (після +6.9%), *у золоті* – **-3.8%** (після +7.1%). Водночас, *вклади у гривні* забезпечили, як і у попередньому кварталі, в середньому **+3.7%**.

Житлова нерухомість у Києві у січні-березні 2018 року подешевшала на 7.5% (у гривневому виразі, після здорожчання на 6.1% у 4-му кварталі 2017 року).

За **річною доходністю**, у 1-му кварталі 2018 року, лідерство зберігали **фонди акцій (+25.7%**, після +30.1% у 4-му кварталі 2017 року) та **відкриті ІСІ (+22.8%**, після +27.3%).

3. Результати діяльності ринку управління активами НПФ

Активи недержавних пенсійних фондів¹³ в управлінні КУА у 1-му кварталі 2018 року продовжували зростати. Кількість КУА, які управляють активами НПФ, та самих пенсійних фондів у цей час не змінилася.

Всього 34 КУА мали пенсійні фонди в управлінні (після -2 за 4-й квартал 2017 року): 46 відкритих та по 6 корпоративних і професійних НПФ (табл. 11). 33 КУА управляли активами відкритих НПФ, 5 – корпоративних, 6 – професійних.

Пенсійних фондів в управлінні станом на 31.03.2018 загалом залишалось **58** (без урахування корпоративного фонду НБУ) – на **6.5% менше**, ніж рік тому.

Частка відкритих НПФ за кількістю фондів в управлінні (без урахування КНПФ НБУ) залишалася на рівні 79.3% (рис. 16).

Вартість активів НПФ в управлінні КУА у 1-му кварталі 2018 року зросла на 1.9% (після +2.0% у 4-му кварталі 2017 року), а за рік – уповільнила зростання до +10.9% (із 15.2% у грудні 2017 року). Станом на 31.03.2018 вона досягла **1 216.6 млн. грн.**

Загалом же **сукупні активи усіх НПФ, включно з КНПФ НБУ**, у 1-му кварталі 2018 року **зросли на 0.8%, до 2 485.2 млн. грн.** (табл. 12). Цьому сприяло зростання кількості вкладників НПФ, кількості укладених пенсійних контрактів та кількості учасників НПФ (на 4.2%, 3.9% та 0.3% відповідно), а також суми інвестиційного доходу – на 0.9%. Ріст стримував, як і у попередньому кварталі, переважаючий темп зростання пенсійних виплат порівняно з внесками (3.9% проти 0.7%).¹⁴

Таким чином, за обсягом активів більше половини індустрії пенсійних фондів займав КНПФ НБУ, хоча, через зменшення його активів на 0.2% у 1-му кварталі 2018 року, його частка з початку року скоротилася із 51.6% до 51.0%. З урахуванням цього фонду, вага **відкритих** НПФ у сукупних активах усіх пенсійних фондів зросла до 35.5% (рис. 16).

Активи **відкритих** НПФ в управлінні додали найбільше за 1-й квартал – 2.2% (після +1.4% за 4-й квартал 2017 року), тому на кінець березня частка ринку цих фондів зросла із 72.3% до 72.6% (без урахування КНПФ НБУ).

Річний приріст у березні 2018 року сповільнився до +11.3% (із +16.0% у грудні 2017-го).

¹³ Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

¹⁴ [За даними Нацфінпослуг.](#)

Станом на 31.03.2018 пенсійні активи цих НПФ досягли **882.8 млн. грн.**

Активи **корпоративних** НПФ в управлінні (без урахування КНПФ НБУ) поступилися темпами зростання відкритим та професійним у 1-му кварталі 2018 року, після того, як лідирували за зростанням у 4-му кварталі 2017-го: +0.7% проти 7.4%.

Приріст пенсійних активів цих НПФ за рік залишався найбільшим серед видів НПФ, хоча уповільнився із +22.0% у грудні 2017-го до 17.3% у березні 2018 року.

На кінець березня 2018-го пенсійні активи цих НПФ сягнули **216.4 млн. грн.**

Активи **професійних** НПФ в управлінні, після зменшення на 2.8% в останні три місяці 2017 року, у перші – 2018-го зросли на 1.6%. Річне скорочення за наслідками 1-го кварталу цього року, проте, поглибилося із -0.5% до -1.3%.

Станом на 31.03.2018 обсяг активів цих НПФ становив **117.4 млн. грн.**

Найбільшими за середнім обсягом активів в управлінні у березні 2018 року залишалися **корпоративні НПФ**, але їхнє відставання від **відкритих** та **професійних** фондів, що зрівнялися (19.6 млн. грн.) скоротилося – умовний середній такий фонд мав 36.1 млн. грн. активів в управлінні.

У **структурі активів НПФ в управлінні КУА** частка **цінних паперів** у 1-му кварталі 2018 року, в умовах підвищення фондових індексів, збільшувалася другий квартал поспіль – із 51.2% до **55.7%** (за рік – із 50.9%, рис. 17).

Для **всієї індустрії НПФ, з урахуванням корпоративного фонду НБУ**, цей показник на кінець березня 2018 року становив **57.4%**, збільшившись з початку року (із 49.5%) на тлі скорочення сукупних грошових коштів та зростання – сукупних активів у цінних паперах (рис. 18).

Таблиця 11. Кількість НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 1-му кв. 2018 року

Вид НПФ	31.03.2017	31.12.2017	31.03.2018	Зміна за 1-й квартал 2018	Зміна за рік
Відкриті	48	46	46	0.0%	-4.2%
Корпоративні	8	6	6	0.0%	-25.0%
Професійні	6	6	6	0.0%	0.0%
Всього	62	58	58	0.0%	-6.5%

Рис. 16. Розподіл кількості НПФ та вартості їхніх активів в управлінні КУА за видами фондів станом на 31.03.2018 р.

Таблиця 12. Вартість активів НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 1-му кв. 2018 року

Вид НПФ	31.03.2017		31.12.2017		31.03.2018		Зміна активів НПФ в управлінні за 1-й квартал 2018, %	Зміна за рік, %	Зміна за рік, млн. грн.
	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність			
Відкриті	793.2	48	863.6	43	882.8	45	2.2%	11.3%	89.5
Корпоративні	184.4	7	214.8	5	216.4	6	0.7%	17.3%	32.0
Професійні	118.9	6	115.6	6	117.4	6	1.6%	-1.3%	-1.5
Всього*	1 096.6	61	1 194.0	54	1 216.6	57	1.9%	10.9%	120.0
КНПФ НБУ**	1 109.7	1	1 271.6	1	1 268.6	1	-0.2%	14.3%	158.9
Разом	2 206.3	62	2 465.6	55	2 485.2	58	0.8%	12.6%	278.9

Обсяг **фондових активів** НПФ (без КНПФ НБУ) у січні-березні зріс на 10.8% (після +4.7% у жовтні-грудні 2017 року), а за рік – на 21.5%.

Понад 70% приросту забезпечили **відкриті** НПФ, де сукупна вартість цінних паперів зросла на 10.9% за квартал (та 26% за рік), хоча відносно

найбільше фондові активи зросли у *корпоративних* фондах (+18.2%). У *відкритих* НПФ цінні папери за результатами 1-го кварталу 2018 року ще більше зросли у вазі в активах цих фондів – із 49.9% на початку року до 54.1% (рис. 19). А найбільшу вагу цінних паперів мали у своїх активах *професійні* фонди, де вона зменшилася за квартал із 65.2% до 64.2%, що було зумовлено дещо швидшим зростанням вкладень у нерухомості та інших активів цих НПФ у цей період.

При цьому вага акцій у *відкритих* та *професійних* НПФ у цьому кварталі виросла, відповідно, із 1.0% до 1.9% та із 0.2% до 3.7%.

Грошові кошти у банках у 1-му кварталі 2018 року скоротилися в усіх секторах НПФ (разом – на 5.4%), а найбільше – в *корпоративних* (-16.1%), де їхня вага понизилася за квартал із 50.9% до 42.4%.

У *відкритих* НПФ грошові кошти зменшилися на 2.6% у 1-му кварталі 2018 року, що, разом зі збільшенням їхніх сукупних інвестицій у цінні папери, призвело до звуження частки перших із 43.3% до 41.3%.

Професійні фонди у цей час також зменшили сукупні кошти у банках (-1.2%), а їхня вага у структурі активів цих НПФ зменшилася із 27.3% до 26.6%.

У цілому для усіх НПФ (без КНПФ НБУ), грошові кошти у 1-му кварталі 2018 року залишалися другою найбільшою складовою активів в управлінні – **40.1%** (після 43.1% на початку року). За рік їхній загальний обсяг зріс на 1.1%.

Нерухомість, як і раніше, була тільки в активах *відкритих* та *професійних* НПФ, причому в перших її обсяг скоротився за квартал на 45.4%, а у других – зріс на 39.8%. Частка нерухомості в активах *відкритих* НПФ впала з початку 2018 року із 4.5% до 2.4%, а у *професійних* НПФ – збільшилася із 4.4% до 6.0%.

Банківські метали на кінець березня 2018 року все ще мали у своїх активах тільки *відкриті* НПФ, де вони зменшилися в обсязі на 3% за 1-й квартал і становили 1.1% в активах сектору (після 1.2% на початку року).

Таблиця 13. Структура активів НПФ в управлінні КУА у розрізі видів фондів станом на 31.03.2018 р., грн.

Вид НПФ	Цінні папери	Грошові кошти	Банківські метали	Нерухомість	Інші активи
Відкриті	477.6	364.5	9.7	21.2	9.8
Корпоративні	124.7	91.7	0.0	0.0	0.0
Професійні	75.4	31.2	0.0	7.1	3.8
Всього	677.7	487.4	9.7	28.2	13.5

* Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

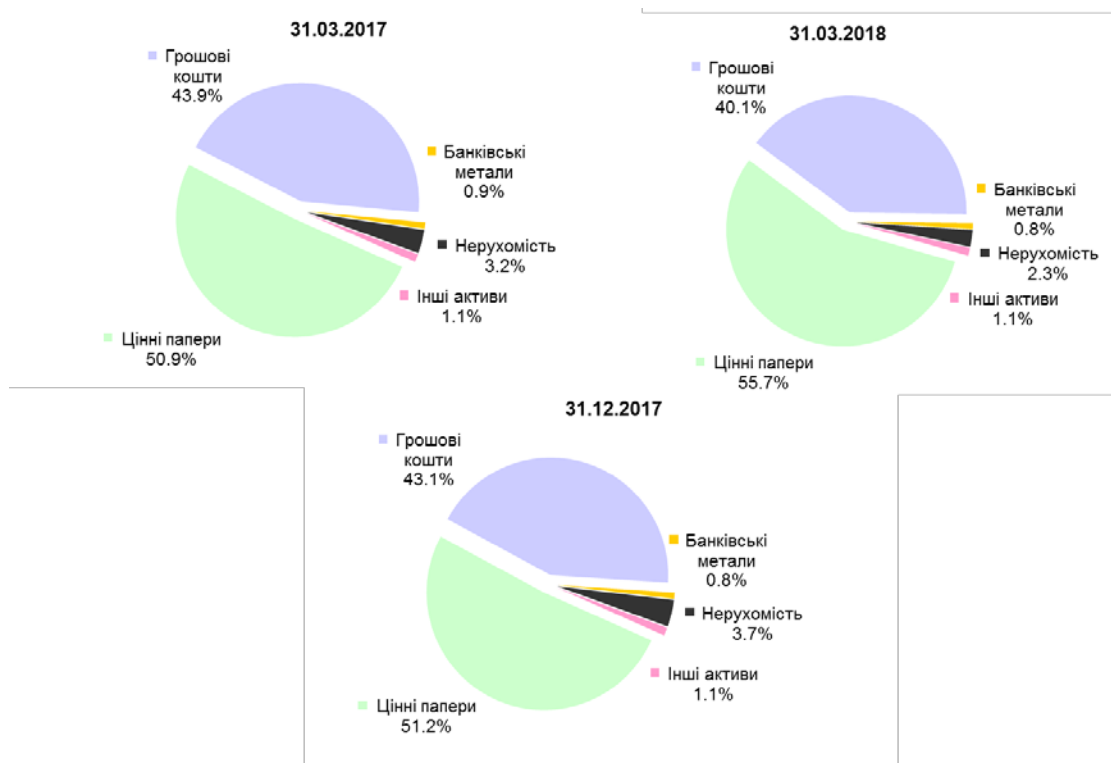

Рис. 17. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ (без КНПФ НБУ) у 1-му кв. 2018 року та за рік

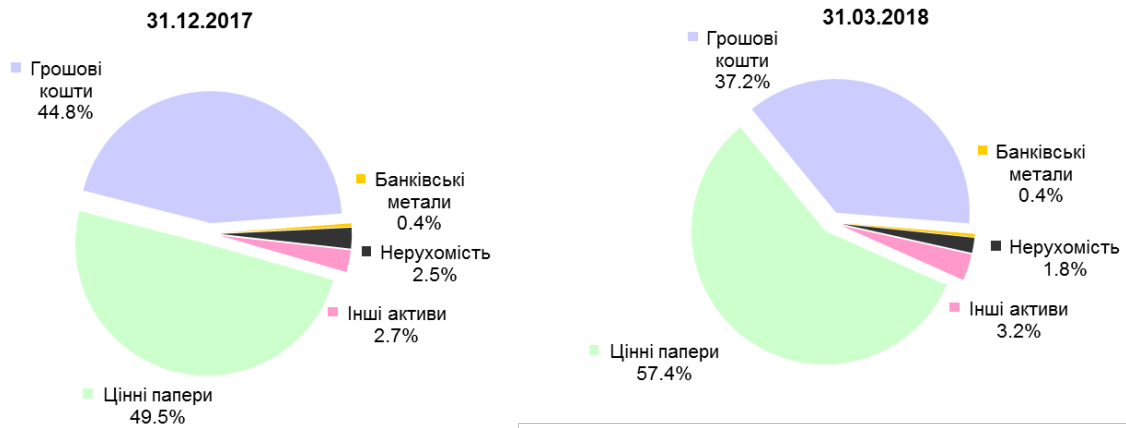

Рис. 18. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ (із КНПФ НБУ) у 1-му кв. 2018 року

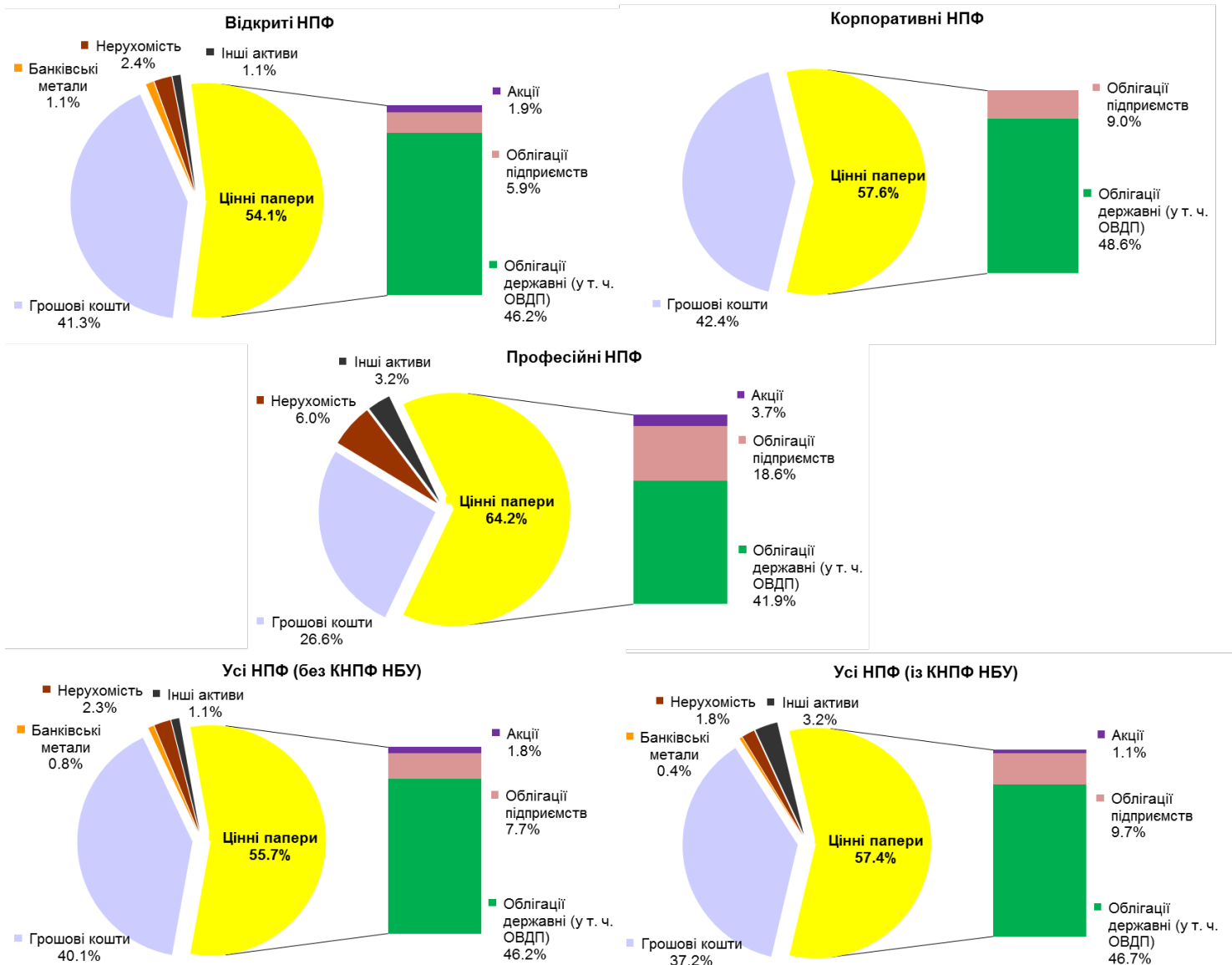

Рис. 19. Структура активів НПФ у розрізі видів фондів станом на 31.03.2018 р.

4. Результати діяльності ринку управління активами страхових компаній

У 1-му кварталі 2018 року активи страхових компаній (СК) в управлінні КУА, вперше з 2-го кварталу 2015 року, скоротилися.

Кількість учасників ринку – як самих СК, що передали свої активи в управління, так і компаній, що управляють ними, – не змінилася за цей період: **СК із активами в управлінні КУА** у березні 2018 року залишалося **6**, а **КУА**, які надавали такі послуги СК – **2** (рис. 22).

Активи СК в управлінні за 1-й квартал 2018 року **зменшилися на 13.8%** (після +41.3% за 4-й квартал 2017-го). При цьому річна динаміка залишалася позитивною – ці активи зросли більш ніж

у півтора рази (+54.1%) з березня 2017 року (табл. 14). Станом на 31.03.2018 вони становили **106.6** млн. грн.

У **структурі активів страхових компаній в управлінні** у березні 2018 року левову частку зберігали **державні облигації**, хоча їхня вага зменшилася із 98.5% до 91.7%.

Це відбулося як у зв'язку зі зменшенням сукупної вартості таких інвестицій, так і зі збільшенням активів в **акціях** та, особливо, – **коштів на рахунках у банках**. Вага останніх у портфелі СК в управлінні, за даними КУА, зросла із 0.6% до 7.1% станом на кінець березня 2018 року (рис. 20).

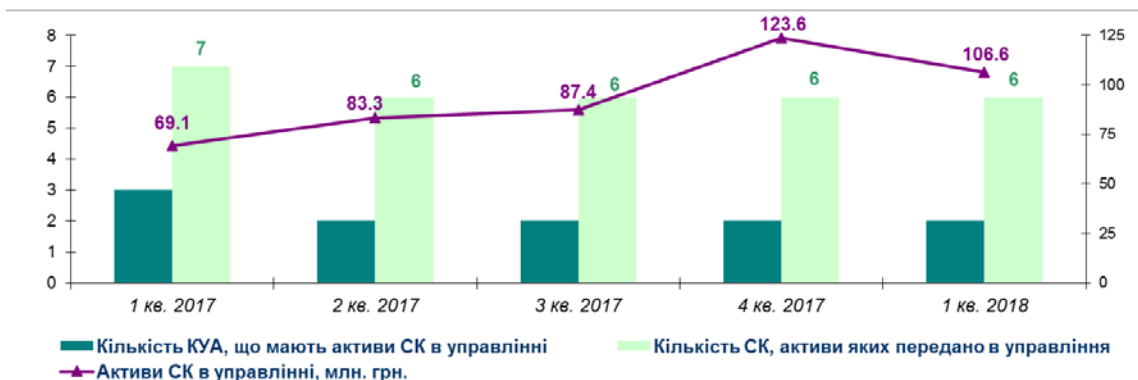

Рис. 19. Динаміка управління активами СК у 1-му кв. 2017-18 рр.

Таблиця 14. Активи страхових компаній в управлінні КУА у 1-му кв. 2017-18 рр.

Період	Кількість КУА, що мають активи СК в управлінні	Кількість СК, активи яких передано в управління	Активи СК в управлінні, млн. грн.	Зміна активів СК в управлінні		
				за квартал	з початку року	за рік
1 кв. 2017	3	7	69.1	27.3%	27.3%	106.4%
2 кв. 2017	2	6	83.3	20.5%	53.4%	71.9%
3 кв. 2017	2	6	87.4	26.5%	61.0%	80.4%
4 кв. 2017	2	6	123.6	41.3%	127.5%	127.5%
1 кв. 2018	2	6	106.6	-13.8%	-13.8%	54.1%

* СК - страхові компанії.

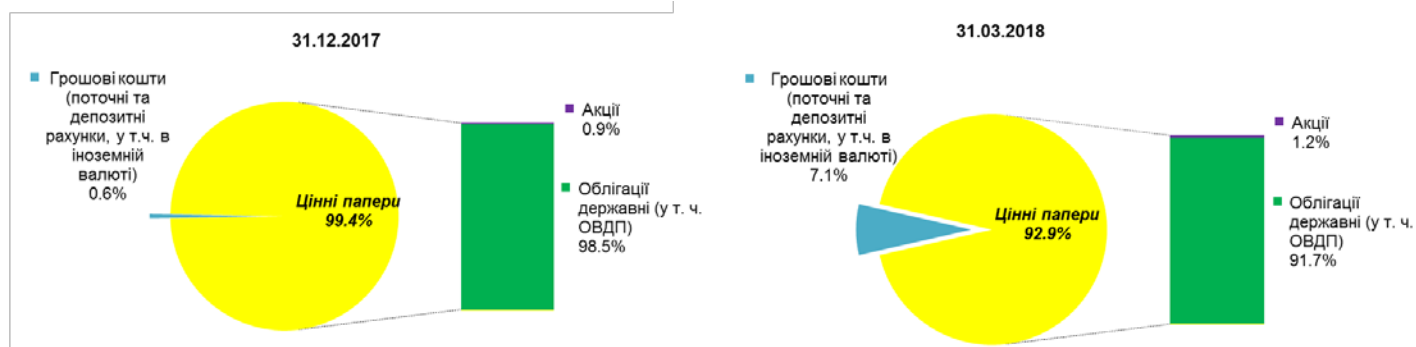

Рис. 25. Динаміка структури активів страхових компаній в управлінні КУА станом у 1-му кв. 2018 р.

5. Резюме

У січні-березні 2018 року провідні фондові ринки світу зазнали підвищеної волатильності, що вреспті для більшості з них означало втрати за наслідками кварталу. Український біржовий ринок у цей час, як і деякі ринки, що розвиваються, жваво зростає, підтримуючи притік до інвестиційних фондів, зокрема із публічною пропозицією, та доходність інститутів спільного інвестування, що інвестують у цінні папери.

Ключовими трендами індустрії управління активами в Україні у 1-му кварталі 2018 року були:

- Подальше збільшення кількості зареєстрованих ІСІ та кількості визнаних ІСІ, за незмінної кількості КУА (в обох випадках – за рахунок венчурних фондів);
- Зменшення сукупної вартості активів індустрії (ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів) – також за рахунок венчурних фондів, що зменшило їхню вагу у ВЧА ринку (на відміну від попереднього кварталу, коли вони збільшилися); при цьому – подальше зростання активів усіх ІСІ в управлінні разом (включно з тими, які ще не досягли нормативу на кінець кварталу);
- Підвищення ВЧА відкритих ІСІ восьмий квартал поспіль, більш ніж удвічі швидшими темпами, ніж у попередньому кварталі, в умовах прискорення підйому на фондовому ринку та багатократно посиленого чистого притоку капіталу до сектору;
- Друге поспіль збільшення кількості інвесторів в індустрії в цілому – головним чином за рахунок венчурних ІСІ, а також відкритих фондів;
- Стабільне продовження росту сукупних коштів громадян України в ІСІ, зокрема у венчурних; у відкритих фондах – найбільше серед усіх категорій вкладників нарощення їхніх вкладень в абсолютному вимірі, хоча за відносним темпом – слабше, ніж в іноземних корпоративних інвесторів, кількість яких у секторі також відносно найбільше зросла;
- Зменшення сукупних вкладень підприємств-резидентів в усіх ІСІ в цілому (визнаних фондів) та у венчурних – зокрема, разом зі зниженням їхньої ваги в сукупних чистих активах;

- Зростання сукупної вартості та ваги цінних паперів в усіх категоріях фондів за типами ІСІ, крім венчурних;
- Зростання доходності інтервальних та закритих ІСІ з приватною емісією (крім венчурних), а також фондів акцій, фондів змішаних інвестицій та «інших» диверсифікованих фондів із публічною пропозицією і зниження її в інших секторах ІСІ; при цьому позитивну квартальну доходність, хоч і дещо понижено, мали усі категорії ІСІ, крім фондів облігацій;
- На ринку управління активами пенсійних фондів – майже стале зростання, а на ринку управління активами страхових компаній – перше з 2-го кварталу 2015 року скорочення активів в управлінні КУА, за незмінної кількості відповідних компаній та НПФ і СК, що передали свої активи у їхнє управління.

Отже, оптимізм на фондовому ринку у січні-березні 2018 року допомагав і КУА недержавних пенсійних фондів нарощувати пенсійні активи в управлінні в усіх секторах за видами НПФ, у яких вага цінних паперів зросла і впевнено займала більше половини активів, хоча левову частку в них зберігали державні облігації.

Попит на відкриті ІСІ у 1-му кварталі 2018 року посилювався, тоді як сектор венчурних ІСІ проходив період заміщення фондів, що ліквідуються, новими, кількість яких була більшою. Тож попри подальше зростання сукупних активів в управлінні КУА, активи фондів, що досягли нормативів, у січні-березні цього року скоротилися. Низхідний тиск на них, зокрема на венчурні ІСІ, також чинила негативна динаміка вартості портфельних цінних паперів низки цих фондів, що була пов'язана із наглядовими діями регулятора.

Українські відкриті ІСІ у цей час, в умовах злету на фондовому ринку, прискорили ріст більш ніж удвічі порівняно з 4-м кварталом 2017 року, а чистий притік капіталу до них збільшився, оновивши рекордні за останнє десятиріччя значення річного обсягу додаткових залучень.

Динаміка біржового ринку також сприяла поліпшенню доходності інших ІСІ, що інвестували переважно в цінні папери – перш за все диверсифікованих фондів акцій із публічною пропозицією. Більшість відкритих ІСІ у цьому кварталі випереджали строкові річні депозити у

гривні, а деякі фонди мали результати, наближені до ключових індексів акцій за цей період.

Зважаючи на наявність ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, кількість яких у 1-му кварталі 2018 року до того ж зросла і

переважала кількість тих, що розпочали ліквідацію, можна очікувати на подальше кількісне зростання індустрії фондів.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)
- [Ринок у цифрах](#)
- [Динаміка фондів \(із публічною пропозицією\)](#)
- Аналітика та статистика інвестиційних фондів із публічною пропозицією:
[Щотижнева](#) / [Щомісячна](#)
- Ренкінги: [ІСІ - за типами та за класами фондів](#) / [КУА](#)